

7md

2012 m. sausio 20 d., penktadienis

Nr. 3 (971) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

2

Joelio Pommerat drama „Šitas vaikas“

4

Prancūzų kino festivalis „Žiemos ekranai“

5

Pokalbis su Gintaru Palemonu Janoniu

6

Apie fotografiją ir Skirmantą Valiulį

Instaliacija „Absoliuti lygybė“

7

Filmas apie Marilyn Monroe

Tėvynė yra kinas

Naujas Algimanto Puipos filmas „Miegančių drugelių tvirtovė“

Živilė Pipinytė

Kai iš filmo sužinau ką nors nauja apie save ar pasaulį, sakau, kad tai – geras filmas. Algimanto Puipos „Miegančių drugelių tvirtovė“ nesužavėjo nei melodramatišku, moterišku medijų pamėgtu siužetu, nei antipatiškais, lėkštais personažais, nei lietuviškos metafizikos vaizdais. Ko gero, sunkiai net atsakyčiau į klausimą, apie ką filmas. Apie paliktos moters dramą? Apie per kelis transformacijos dešimtmecius susiformavusį naują lietuvių požiūrį į gyvenimo vertybės? Ar apie tai, kad didžiosios gyvenimo dramos vienus sunaikina, o kitus priverčia, tegu ir skausmingai, pažinti save? Galiu tik spėlioti, nes niekad nedomino moteriški romanai, prostitutu, Tibeto vienuolių išmintis, savižudžiai ar paskutiniai metais žiniasklaidoje itin suvišečęs ir gausiai aptarinėjamas tautos lytinis gyvenimas (nors, kai savojo neženkenka, vadinas, kažkas ne taip). „Miegančių drugelių tvirtovė“ temoms likau abejinga, iš pradžių net neabejojau, kad tai filmas apie nieką. Kitas dalykas – Puipos kinas, nes kiekvienas režisierius kūriny dažnai tampa pasvarstyti apie lietuvių kino tradicijas ir prasmę pretekstu.

Filmas sukurtas pagal populiarų Jurgos Ivanauskaitės romaną. Neugebėjusių jo perskaityti iki pabaigos, kaip ir aš, matyt, mažuma, bet siužeto neįmanoma apeiti. Pagrindinė „Miegančių drugelių tvirtovė“ veikėja yra Monika. Tai pusamžė moteris, jau įžengusi į tą gyvenimo tarpsnį, kai charakteris susiformavo ir sugebama į save pažvelgti iš šalies, kai karjera padaryta (arba ne), o šeimyninė padėtis aiški. Jos profesija – genealogė, bet akivaizdu, kad profesinės ambicijos herojės nekankina. Ją tenkina pasiturinčio advokato žmonos padėtis. Monikai nereikia rūpintis materialiais dalykais ar išgyvenimu. Visų Mona vadinama moteris mėgaujasi savo kūno ir sielos brandumu – neatstiktinai viename pirmųjų filmo epizodų matome ją pozuojant dailininkui nuoga nugara. Stambiais planais filmuojamu Monos – Janinos Lapinskaitės veidu Viktoro Radzevičiaus kamera grožisi atvirai. Tai padeda sukurti ne tik gana intymų santykį su filmo heroje, bet ir pabrėžia jos grožį, kuriam visai netrukdo (net atvirkščiai) pirmieji brandaus amžiaus ženkli – raukštės. Grakštus ir elegantiskas herojės siluetas nuolat išskiria ją iš minios.

Filmas prasideda Monos sapnu (arba vizija), po kurį vaikšto budistų vienuolis ir mergina balta suknele suraudonu kaspiniu rankose. Kaspinas – gyvybės gija, ir Mona, be abejo, sapną suvokia kaip priminimą apie mirštį. Nuojauta herojės neapgauna ir netrukus jos gyvenime prasideda melodramiški įvykiai.

Monos vyras Linas (Vytautas Balsys) važiuodamas automobiliu partrenkia moterį. Ji – prostitutė, su tuo skirtingai nuveža Larisą į ligoninę. Slegiama kaltės jausmo Mona aplanko Larisą ligoninėje. Ši neslepia norėjusi nusižudyti ir netrukus išgyvendina savo ketinimą. Tačiau Larisos mirtis suveda Moną su socialine darbuotoja, globojančia iš užsienio deportuotas lietuvių prostitutes. Pastarųjų tiek daug, kad Mona pasisiūlo priglausti savo dvare tris iš jų. Poelgis gana spontaniškas, iš dalies, matyt, padiktuotas nuobodžio, smalsumo ar kilnumo, bet tai ne taip ir svarbu. Svarbu, kad prasideda naujas Monos gyvenimo tarpsnis.

Dvaras, kuriame Mona apgyvendina Gitaną (Giedrė Giedraitytė), Kristiną (Miglė Polikevičiūtė) ir Egle (Elzė Gudavičiūtė), – bohemis-

NUKELTA | 3 PSL.

Skausminga tėvų ir vaikų akistata

Joelio Pommerat drama „Šitas vaikas“ Nacionaliniame dramos teatre

Lietuvos nacionalinis dramos teatras vasario 2, 3 d. pristatys garsaus prancūzų dramaturgo ir režisieriaus Joelio Pommerat pjesės „Šitas vaikas“ sceninį variantą, kurį su Lietuvos muzikos ir teatro akademijos antruojo kurso studentais rengia aktorė Viktorija Kuodytė ir Dainius Gavenonis. Pjesę iš prancūzų kalbos išvertė Akselė Melkūnaitė. Lietuvių skaitojojui ir būsimai publikai pristatome šį didžiausią pripažinimą pastaraisiais metais pelniusį prancūzų menininką.

Joel Pommerat

Joelis Pommerat gimė 1963 m. Ruane. Nuo 18 vaidinės vietinėje teatro trupėje, 1986 m. jis pradėjo kurti tekstus teatrui. Bandydamas susieti savo rašymą su scena, 1990 m. jis įjėrė trupę „Compagnie Louis Brouillard“ ir pastatė savo pirmuosius spektaklius „Auksinės rankos“ teatre Paryžiuje – „Dakaro kelias“ („Le Chemin de Dakar“), „Teatras“ („Le Théâtre“), „Dvidešimt penkeri metai“ („Vingt cinq années“), „Ivykiai“ („Les Événements“).

1995 m. J. Pommerat gavo Paryžiaus banko CIC stipendiją ir parašė pjesę „Poliai“ („Pôles“), kuri buvo pastatyta „Les Fédérés“ teatre Monlouisone, o vėliau ir „Auksinės rankos“ teatre. 1996 m., dirbdamas su trisdešimčia aktorių, baigė rašyti pjesę „Dalyvavimai“ („Présences“), ji buvo vaidinama „Hublot“ teatre. Kitais metais, viešėdamas Monlouisone, jis parašė pjesę „Trylika menkų galvų“ („Treize étroites têtes“), vėliau vaidintą „Les Fédérés“, „Paris-Villette“, Bretinji prire Oržo teatruose, taip pat Sarbriuke- no festivalyje.

Nuo 1997 m. Bretinji ir „Paris-Villette“ teatrai kasmet itraukia į repertuarą vieną ar kelis trupės spektaklius. 1998 m. trupė buvo pakiesta į Bretinji prire Oržo, kur tuoje galimybę igvendinti jvairius projektus (dramaturgijos dirbtuvės, vaizdo medžiagos kūrimas kartu su Bretinji gyventojais, stažuotės, priešiečiai-skaitymai su jaunaja publika, jvairūs susitikimai ir kt.).

J. Pommerat domisi ir kinu, yra sukūrės keletą trumpametražių filmų, pavyzdžiu, „Veidai“ („Visages“, kartu su Marguerite Bordat), kuriame nufilmuota 800 veidų.

Nuo 2003 m. J. Pommerat kūrinius spaudina leidykla „Actes Sud-Papiers“. 2005 m. jis buvo trejiems metams pakviestas kurti nacionalinėje Šamberi ir Savojos scenoje „Espace Malraux“. Per pastaruoju metus jis pastatelekeletą savo pjesių – „Mano draugas“ („Mon ami“), „Į pasauli“ („Au monde“), „Raudon-kepuraitė“ („Le Petit Chaperon rouge“), „Prekeiviniai“ („Les Marchands“) ir „Šitas vaikas“ („Cet enfant“).

J. Pommerat tapo vienu ryškiausiu jubiliejinio 2006 m. Avinjono teatro festivalio atradimui. 2007 m. jis laimėjo trečią Didžių dramaturgijos prizą už pjesę „Prekeiviniai“. Tais pačiais metais legendinis režisierius

gus tėvų ir vaikų santykius. Kickvienai pjesės scena yra skausminga ir tikrovės tėvo arba motinos ir vaiko akistata, kurioje susipina neapykanta, gėda, baimė ir švelnumo, meilės ilgesys. Žiūrovas atsiduria nesusipratimui, nutylejimui, priešaištū sūkuryje, bet taip pat junta artimus žmones siejančią meilę. J. Pommerat siekė išryškinti kritines situacijas, konflikto apogėjų. Ilgai sllopintos veikėjų kančios prasiveržia po truputį, tad pjesė tampa dramatiška, net patetiška. Kickviena situacija kyla iš nesusipratimo, prarajos, atsižerusios tarp tėvų ir vaikų. Jiems nelemta suprasti vienas kito iki pasutinės scenos. Galų gale motina žengia prie savo dukters, norėdama pripažinti savo klaidas, deja, per vėlu – mergina pernelyg ja nusivylusi, kad galėtų atleisti. Ši paskutinė scena išryškina visoje pjesėje tvirančią negatyvią emociją. Žiūrovas lieka sutrikęs, tačiau pjesę skatinė kelti klausimus, moko gyvenimo išminties. Anot prancūzų kritiko Jean-Jacques' Birgė, „kartais pagalvoji, kad būna geru vaikų. Tačiau nebūna geru tėvų. Reikia nugyventi visą gyvenimą, kad išsilaisvintum nuo naštos, kurią tévai užkrauna ant savo vaikų pečių.“

Pasakoja trupės „Compagnie Louis Brouillard“ aktorė Marie Piemontese: „Pjesę „Šitas vaikas“ inspiravo susitikimai su Normandijos moterimis. Tai buvo 2002-aisiais. Projektą organizavo Kalvadoso šeimos pašalpų kasa ir Nacionalinis Kano dramos centras. Ištisas dienas šios moterys, J. Pommerat ir mes, grupelė aktorių, dalijomės mintimis. Po šių pokalbių J. Pommerat, nieko neperrašydamas, maštymas apie kylančią nesantaiką, savaip perpasakojo išgirstas istorijas. Pjesė yra tų šeimyninių istorijų tėsinys, maksimaliai užaistrinantis kasdienę įtampą tarp tėvų ir vaikų. Išeitis kaskart atsiranda paskutinę minutę. Scenos yra tarsi veidrodis. Jose garsiai kalbama apie giminystės ryšių svarbą ir sudėtingumą. Mes esame pasiklydė savo gyvenime – kaip tévas ar motina, kuriais gal jau tapome, ar kaip sūnus ar dukra, kuriais visuomet esame.

Pirma šio projekto versija pasirodė 2003 m. sausį, jos pavadinimas – „Ką mes padarėme?“ („Qu'est-ce qu'on a fait“). Ji buvo pristatyta dešimtyje sociokultūrinų Kano cen-

trų. Šie pristatymai inspiruodavo diskusijas ir apmąstymus. Tai, ko tada pasiekėme dar neapdorotu, pirmiu pavidalu, buvo verta vėl prisiminti, pratęsti darbą, suteikti tekstu sceninę apimtį, pjesės pavalaip ir pasigilinti į spektaklio visumą: apšvietimą, garsą, scenografią, kostiumus, scenu jungtis. Mes tikime, kad situacijos, iškylančios pjesėje „Šitas vaikas“, gali būti suvoktos ir pateiktos kitaip, nei tada, kai buvome prie ju priartėjė. Tai esminis šios medžiagos perkūrimas scenoje.“

„Šitą vaiką“ J. Pommerat pastatė „Paris-Villetet“ (2006) ir „Bouffes du Nord“ (2007) teatruse. Kūrėjų apie tėvystę, papasakotas Normandijoje gyvenančių moterų lūpomis, sužavėjo ir kritikus, ir žiūrovus.

Teatro kritikės Marie-Céline Nivière pokalbis su Joeliu Pommerat po spektaklio „Šitas vaikas“

Kaip iš tikrų pasakojimų sukuriama pjesė?

Norčiau pabrėžti, kad draminė kūryba nėra tikslus realių istorijų perpasakojimas. Siužetą sugalvoju aš, t. y. rašytojas. Rašydamas aš ir atskiriu nuo tikrovės.

Ir būtent tai skiria dokumentiką nuo teatro pjesės?

Taip. Žodis nėra tiesa, tai reiškia, kad jis ne viską pasako, negali visko pasakyti. Reikia išnagrinėti visa tai, kas nėra pasakyta. „Šitas vaikas“ nėra sociologinis tyrimas.

Kaip menas pakeičia tą žodį?

Aš teatrą matau kaip dailininkas.

Teatras kalba apie tai, kas gyva, ne apie daiktų, bet apie gyvu būtybių prigimtį. Aš esu teatro rašytojas, o kaip dailininkas perkuriu realybę. Ji nėra apčiuopiamą, net jeigu televizija ar fotografija bando tai įteigtį. Tam tikras atstumas skiria teatrą nuo realybės. Tai dirbtinis pasaulis, priklausomas nuo apšvietimo, erdvės, taip pat ir nuo žiūrovų. Trumpa istorija mėginama perteikti realybę.

Ir Jūsų, kaip režisierius, darbas yra pavaizduoti šią realybę?

Aš negalvoju apie vaizdus. Yra aplinka, scena. Ši erdvė nėra trumpas istorijos erdvė, tai erdvė, kuriuoje yra žmogus. Aš maksimaliai pabrėžiu plokštumą, kad sutelčiau dėmesį į kūną. Jis yra pirminė medžiaga, banaliausias gyvenimo dalykas, kuris galų gale prankysta kasdienybę. Teatras turėti atkurti norą matyti žmogų, ir tai įvyksta per balsą.

„Šitas vaikas“ yra tragedija tikraja šio žodžio prasme. Ji sukrečia.

Tragiškas yra kančios išgyrinimas. Personai neturi sukelti gailiesčio. Aš mėginau išsiti už dorovės ribų. Tos dorovės, motinystės, meilės ir atsižadėjimo pasakojimuose yra labai daug. Tai mane ir domina. Šio spektaklio tikslas – išprovokuoti žodį per emociją. Kaip kalbėti su tuo, kuris mums artimiausias? Daug paprasčiau šnekėtis su nepažistamuoju. Tačiau kalba yra žmonių bendravimo pagrindas. Aš pabandžiau išsivaizduoti tas akimirkas, kai žodžio nebelieka.

PARENGĖ JULIJA ŠABASEVIČIŪTĘ

Anonsai

Klaipėdos dramos teatras svečiuosis Vilniuje

Sausio 25 d. Nacionaliniame dramos teatre klaipédiečiai parodys Neilo Simono „Saugokite Florą“ (rež. Arvydas Lebeliūnas), o sausio 26 d. – Gintaro Varno režisuerot spėktaklį Augusto Strindbergo „Smékli sonatą“.

Pjesė „Saugokite Florą“ turi ilgą prieistorę. Jos pradžia reikėtu laikyti kitą Neilo Simono pjesę „Keista pora“ („The Odd Couple“), 1965 m. pastatytą Brodvėjue. Pjesė siužetas žymi vieną režisierius ir aktorių Melo Brookso gyvenimo etapą – kai sis, ką tik išskyrė, keletui mėnesių apsigyveno pas būčiulį. Istorija apie du žmones, aplinkybių priverstus gyventi kartu ir erzinančius vienas kitą, tampa pagrindu komedijai. Paakintas pjesės sėkmės 1985 m. Simonas paraše ir „Keista pora: moteriškoji versija“ (būtent šią versiją ir adaptavo vertėjas bei dramaturgas Dmitrijus Ostrovskis). Simonas pjesėje demonstruoja, kad moteriškumas neugalinamas kaip gamta ir kad nuo tobulo moteriškumo tik vienas žings-

nis iki maniakės... Pasitelkus fantažą, galima išsivaizduoti, kaip Anapus niūriai šiepiasi didysis moterų nekentėjas Augustas Strindbergas.

Pagrindinius vaidmenis spektaklyje atlieka Nelė Savičienė bei Reginė Šaltenytė.

Pjesė „Smékli sonata“ Augustas Strindbergas parašė 1907 m. – švieisiausiai ir kūrybingiausiai savo gyvenimo laiku. Tais metais išspūdė sena jo svajonė apie eksperimentinį teatrą – Stokholme įsikūrė „Intymusis teatras“, kuriamė buvo statomos vien Strindbergo pjesės. „Smékli sonata“ ir yra viena iš penkių vadinančių „kamerinių“ pjesių, parašyta šiam teatrui. Tai savotiškas viso Strindbergo gyvenimo apibendrinimas. Pjesėje, sklidinėje rāšytojo mėgstamos sapno poetikos, budizmo skaidrumas susipina su siauričių rūstumu, surrealizmas – su būties prasmės paieškomis. Kartu Strindbergas lieka ištikimas sau-jis ir čia negailestingai preparuoja žmonių gyvenimą, parodydamas, jog ta iliuzinė ir efemerė laimė, kuria megaujamės, tėra maloni viaugaulė.

KLAIPĖDOS DRAMOS TEATRO INF.

Tėvynė yra kinas

ATKELTA IŠ 1 PSL.

ka, pretenzingais paveikslais apkabinėta, ne iki galio įrengta erdvė, – ir yra miegančių drugelių tvirtovė. Filmo pavadinimas, suprantama, metaforiškas, nors dvare pilna „uzmigusius“ peteliškių, bet tokia pat yra ir iš pirmo žvilgsnio šiek tiek mieguista ar infantiloka (tai nuolat pabrėžia jos mergaitiškos intonacijos) Mona. Tokios, nepaisant visko, ir jos viešnios – jaunos, naivios, o kartu patyrusios tai, ko Mona net neįsivaizduoja. Nors jos požiūris į globotines keisias, palaipsniu atsiras ne tik užuojauta, bet ir supratimas, prie puikiai jaunų aktorių suvaidintos trijulės Lapinskaitei Monai vis dėlto nelabai pritampa. Prostitutės gana schematiškos ir iliustruoja įvairių sociologinių tyrimų rezultatus: paslaugas neįgaliesiems teikiančią Gitaną nuo mažens prievaravo tėvas, infantili Kristina užaugo asocialioje šeimoje, o meniškos siejos Eglė suteneriams pardavė mylimasis, tačiau aktorės vaidina gyvus žmones ir suteikia savo herojems įvairių niuansų – nuo dramos iki grotesko ir autoironijos. Klausantis merginų dialogų net kyla klausimas, ar tai lietuvių kinas, nes žodžiai ir reakcijos – tikri ir gyvi. Tačiau autoironija nebūdinga Monai, todėl su merginomis ji dažnai kalbasi lyg profesorė su studentėmis, ir tada supranti, kad režisierė Lapinskaitei stinga ansamblis su profesionaliomis aktorėmis jausmo.

Kita vertus, „Miegančių drugelių tvirtovėje“ sąmoningai pabrėžiamas tam tikras Monos emocinis infantilumas – ji net neinformuoja Lino apie sprendimą dvare apgyvendinti prostitutes, jos intonaciją ir reakciją monotonija, santūrumas, kurį pabrėžia mėlynai ir pilki drabužiu tonai, priartėja prie emocinio šalčio, juk neatitinkinai dukart filme pasirodanti Monos varžovė vilki oran-

žinius, ryškius drabužius. Žinia apie prostitutes šokiruoja Monos vyra ir, matyt, pagreitina jo apsisprendimą. Mona pasitinka vyra oro uoste nenujaudama artėjančios katastrofos, bet žiūrovams duodamas aiškus ženklas: į vangoką filmo ritmą įterpiamas akimirksnį trunkas dinamiškas epizodas, kai vyro ranką paliečia pro šalį cinanti mergina (Severija Janušauskaitė). Tai primena pavojaus signalą, bet Mona jo nepasteibi. Vėliau vyras jai praneš, kad kita moteris laukiasi jo kūdikio.

Tada ir prasidės tikroji filmo Monos drama – ji turės ne tik susitikti su skyrybomis, bet ir viską pra-dėti iš naujo. Tada pravers įnamų pamokos – ir praktinės, kaip kad epizode su morka, ir nematomos, kai susirūpinimas merginų ateitimis iš tikrujų tapas Monos gyvenimo prasme. Mona padės Eglei gržti į namus, supras Gitanos švelnumą, kankinsis dėl nelaimingos Kristinos baigties. Tegu efektingas bandymas susigrąžinti Liną nepavyks, bet Monai atsivers erdvė, masinanti paslap-timi, tikrovės ribų nusityrinimu.

Regis, reikia tiek nedaug, kad filmas atskiratytu paviršutiniškumo ir prabilių kitaip. Tai „Miegančių drugelių tvirtovėje“ įvyksta, tik visai ne tame lygmenyje, iš kurio to lauki. Be surrealinių „pupizmų“ – vie-

nuolio keistoje, nuolat pavidalą keičiančioje dykumoje ar Kristinos vai-duoklio, kurį mato Mona – Puipos filmą įsivaizduoti būtų sunku. Bet filmo problemų paviršutiniškumas, akivaizdžios banalybės, iš kurių su-sidea veiksmas, lėkštai personažai, egzaltuotas džiaugsmas išgirdus apie gimusį vaiką ir meilės prispažinimai, nykios erdvės – Monos namų, oro uosto ar kičinė dvaro, trumpai ta-riant, tai, ką kurios pagyvenusios kino mėgėjės vadina „gyvenimisku“ kinu, – ne „Miegančių drugelių tvirtovės“ silpnybė, o esmė.

Puipa rodo niekinę erdvę, kurioje visi gyvename. Tai – negyva, daugiausia medijų sukurta erdvė. Ji man tokia pat svetima kaip tolimas Zan-zibaras. Filmo personažai atspindi tris visuomenės sluoksnius, kuriuos

dažniausiai aprašinėja žiniasklaida: aukštuomenė, prostitutės ir savižūdžiai. Ligoninėje sutikta gydytoja atpažista Moną, nes skaito spalvotus žurnalus. Galiu įsivaizduoti, kaip Mona dalijasi išgyvenimais apie skyrybas su kuriuo nors „gyvenimo būdo“ žurnalui ar pokalbiu šou laida, o tokius bespalvius ir glotnius vyriškius brangiai kostiumais kaip Monos vyras, apsimetančius, kad nusimano apie prancūziškus vynus ir dailę, dažnai matome per televi-ziją rintai atsakinėjančius į žurnalistų klausimus. Ne išimtis ir savim patenkinta idiotė, oro uoste įteikianti prostitutėms angelikus naujo gyvenimo pradžiai. Labdara dabar taip pat madinga.

Kad ir koks išgalvotas būtų filmo siužetas, „Miegančių drugelių tvirtovė“ rodo šalį, kurioje gyvenu. Dva-singumas čia sutapatinamas su Ti-beto budizmu, lietuvių literatūra – su Jurgos Ivanauskaitės romanais, me-nas – su kičiniais paveikslais, kuriais žavisi į parodos atidarymą filmu su-sirinkę aukštuomenės personažai, metafizika – su mirties baimė ar raudonais žibureliais psychiatrines pacientų rankose. Šios šalies tikro-vė – tuščiavidurė ir ainteletku. Tai – ir Monos sapnas arba jos pasāmo-nės atspindėta pretenzinga žiniasklaidos fantazija apie šalį, kuri yra

miegančių drugelių tvirtovė. Matyt, aiškių sapno, fantazijos ir realybės ribų Puipa nenubrėžia todėl, kad jos neegzistuoja. Jis palieka teisę kiek-vienam laisvai traktuoti istoriją apie Moną ir, laimei, atsisako kad ir prieš tai sukurtame „Nuodėmės užkalbė-jime“ nelabai vykusių pastangų su-vokti moters troškimų, pasiaukoja-mos meilės ar sielos paslaptis. Puipa meistriškai preparuoja tą Lietuvą, kurią jau kelolioka metų aprašinėja, rodo, komentuoja populiarojoj kultūra. „Miegančių drugelių tvirtovė“ pasižymi tankiu detalių, nuorodų, užuominų ir vizualinių signalų audi-niu.

Jiems antrina tikslūs ir ironiški režisieriaus komentarai, susiję su kinu. Kalbėdama su tardytoju Gi-tana nostalgiskai prisimena iš paukščio skrydžio nufilmuotą Lie-tuvą. Kristina kiekvienam kliente mato Bradą Pittą. Mona ir Kristina filmuoja užsieniečių čia kuria-muose filmuoje apie senovės Ro-mos imperiją ar Antrojo pasaulinio karo pabaigą, Eglės pažystamai suka pornografinius filmus. Kinas sulygi-na visus – pažemintuosius ir nu-skriautuosius, turtingus ir skurdžius. Bent jau man vienintelai simpatiški filmo personažai (nors montažo re-žisierius nepelnytais verčia įtarinėti juos esant atsakingus už Kristinos mirtį) – du nevyklieliai yranciame ži-guliuke, kuriuos suvaidino Arūnas Storpirštis ir Adolfas Večerskis. Puipos kine (ir automobilije) jie gyve-na jau nuo debiutinio režisieriaus fil-mo „Kelio ženkla“. Kadaise jauni, gražūs ir tikintys, kad gyvenimas ku-pinas pagundų, kurios būtinai išsi-pildys, jie keiciiasi kartu su mumis. Mona neteisi, kai sako, kad „vyras – tai tėvynė“. Bent jau jiems tėvynė yra kinas. Tai paguodžia ir sutai-ko tėvynę, kurios néra.

Anonsai

Filharmonijoje įsibėgėja 2012-ieji

Po Kalėdų ir Naujamečių koncertų Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje – šioks tokis štilis. Bet neilgam. Sausio–gegužės mėnesiais Filharmonija ketina klausytojams vien Vilniuje pasiūlyti per 50 koncertinių programų. Dar 8 programos numatytos Trakuose, po keloliuka programų kas mėnesį bus pristatoma ir įvairiuose Lietuvos miestuose.

Sausį Filharmonijos salėje ren-giami Slavų tradicinės muzikos mo-kyklos iniciuoto menu festivalio „Kalėdiniai vakarai“ koncertai. 28 d. 19 val. su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru koncertuose pianistas Vadimas Rudenko ir dirigentas Miroslawas Jacekas Błaszczyk, dalyvaus vargonininkė Renata Marcinkutė-Lesieur.

Be šių koncertų, sausį Filharmonijoje skambės dar penkios origina-lios programos. Sausio 21 d. 19 val. Lietuvos kamerinis orkestras pasi-rodys su Vilijos Poškutės ir Tomo

Daukanto fortepijoniniu duetu, or-kestrui diriguos svečias iš Rumunijos Cristianas Florea, skambės F. Schuberto, W.A. Mozarto ir šiu-o-laikinio ispanų kompozitoriaus V. Carabajo kūriniai. Sausio 22 d. 12 val. koncerte visai šeimai bus prisi-mintos „Tūkstančio ir vienos nakties pasakos“ – Lietuvos nacionalinius simfoninius orkestrus su dirigentu Dainumi Pavilioniu atlikis N. Rimskio-Korsakovo simfoninę siuitą „Šeherazada“. Sausio 25 d. 19 val. Filharmonijoje muzikuos stygininkų ansamblis „NI&CO“, 2006 m. įkurtas kompozitorius ir dirigento Gedimino Gelgoto. Šis talentingu jaunuju Lietuvos stygininkų kolektyvas atlieka netiketai conceptualiai skambanių šiuolaikinų ar krypties muziką. Solo grieš kolektyvo narė smuikininkė Augusta Jusionytė. Pro-gramoje – P.M. Hamelio, H. Otte's, T. Riley'o, A. Pärt'o bei paties kolektyvo vadovo kūriniai. Sausio 29 d. 12 val. rubrikoje visai šeimai skambės akordeono melodijos. Ju-biliejinių koncertų su įvairiai scenos partneriais surengsiantis akordeo-

nistas Genadijus Savkovas žada sma-gių įspūdžių klausantis akordeono ir įvairių instrumentų – fortepijono, vibrafono, mušamujų ar kontrabaso – žaismingos dermės. Dar vienas jubiliejinių koncertas sausio 29 d. 16 val. nuskambės Taikomosios dailės muziejuje. Čia emocionalią progra-mą „Širdį įkvėpimas tvindo, grožio kupinių skliautai“ su kolegomis at-likis ir taip gražias gyvenimo bei kū-rybinės veiklos sukaktis įprasminis smuikininkas Algirdas Verbauskas.

Pavasario Filharmonijoje su-lauksime įvairių solistų ir dirigentų iš užsienio bei džiaugsmės Lietuvos atlikėjų garbingai aukštai laiko-ma kartele; klausymės ir kūriniai iš klasikos aukso fondo, ir šiuolai-kinių kompozitorų kūrybos, ir, kas ypač svarbu, – gan gausiai skambė-siančios Lietuvos kompozitorų mu-zikos. Bus išlaikytos visos Filharmonijai įprastos koncertų rubrikos – orkestro ar kamerinės muzikos va-karai, rečitalai, koncertai visai šei-mai, proginių koncertai. Įvairių Lietuvos miestų ir miestelių publi-kai toliau bus pristatomos edukaci-

nių koncertų ciklo „Muzikos enciklopedija gyvi“ programos, o smal-suoliams, norintiems geriau pažinti Filharmonijos istoriją ir čia repetuo-jančius muzikus, – rengiamos pažin-tinės ekskursijos po Filharmoniją ir atviros orkestro repeticijos.

Numatytos ir kolektyvų gastrolės: Lietuvos nacionalinis simfoninis or-kestras pakvies koncertuoti Gdans-ke, o Lietuvos kamerinio orkestro lau-kia pasiodymas Nižnij Novgorode.

Iš gausios koncertų Vilniuje pa-siūlos, pasak Filharmonijos genera-linės direktorės Rūtos Prusevičienės, 2012-ųjų pirmą pusmetį ypač išsi-skirkiria Vasario 16-ajai rengiama progra-ma. Lietuvos valstybės atkū-riimo dienos paminėti Filharmonijos scenoje susirinks reprezentacinių kolektyvai – Kauno valstybinis choras ir LNSO, diriguojami Roberto Šerveniku; dainuojas solistai Joana Gedmintaitė bei Liudas Mi-kalauskas. Koncerto progra-moje skambės įvairių Lietuvos kompozitorių kūriniai ir šiai iškilmingai pro-grai Lino Rimšos sukurto naujo opuso premjera.

Svarių sezoną akcentu turėtų tapti ir kovo 24 d. Filharmonijoje numatytas orkestro muzikos vakaras, skirtas Mstislavo Rostropovičiaus atminimui. Čia su Juozu Domarko diriguojamu LNSO koncertuos smui-kininkas Zacharias Bronas ir violon-čelininkas Ivanaus Monighetti.

LKO pristatomų koncertų pale-tėje, pasak orkestro direktoriaus Egidijaus Mikšio, ši pusmetį ryškiai šviečia vasario 18 d. numatytą pro-gramą. Orkestro meno vadovas Sergejus Krylovas tą vakarą ne tik grieš solo smuiku F. Schubertą, bet ir diriguos L. van Beethoveno „He-rojinę“ simfoniją.

Ir dar apie tai, kas – primiršta se-na arba visiškai nauja. Balandžio 4 d. Filharmonijoje liesis vien tik vargonų garsai – to išties senokai ne-buvu. Prie vargonų sės ir G. Anta-moro kino filmą „Kristus“ igarsins vargonininkas Domenico Taliente. O balandžio 1 ir 29 d. Filharmonijos scenoje numatomas teatralizuotas koncertas pagal Violetos Palčinskaitės knygą „Muzika Troliui“.

LNF INF.

Apie dievus, žmones ir ju iliuzijas

Šiandien prasideda prancūzų kino festivalis „Žiemos ekranai“

„Žiemos ekranai“ tradiciškai kviečia pasiilgusių gero kino. Šiemet festivalis vyks septyniuoje Lietuvos miestuose – Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje ir Nidoje. Pagrindinėje festivalio programoje bus parodytas dešimt naujų filmų, kurių didžiosios dalies premjeros įvyko pernykščiamie Kanų kino festivalyje. Programą papuoš dvi retrospektyvos – dar XX a. viduryje XXI a. kino klasiku vadinto Jacques'o Tati ir jo bendradarbio Pierre'o Etaixo, kuris viešės festivalyje ir susitiks su „Žiemos ekranu“ žiūrovais. Vilniuje festivalis vyks sausio 20–29 d. „Skalvijos“ kino centre ir „Pasakoje“.

Festivalio programoje bus ir specjalinių seansų bei susitikimų. Viešas jų skirtas pračiajai vasara išėjusių aktorei Katerinai Golubevai (1966–2011) – Šarūno Barto ir Leos Caraxo filmų žvaigždei. Ją priimins režisierės Claire Denis filmas „Aš nenoriu miego“ (1994) – pirmasis Prancūzijoje kurtas aktorės filmas. Ji suvaidino Daigą iš Vilniaus, kuri subyrėjus Sovietų imperijai Paryžiuje ieško laimės. Prisimeinant kadaise populiaras prancūzų kino naktis, vėl bus galima naktinėti su trumpo metražo prancūzų filmais. Vasario 1 d. Energetikos ir technikos muziejuje bus galima pasižiūrėti eksperimentinius, 16 mm juostoje nufilmuotus filmus, kurie Paryžiaus kino laboratorijoje „L'Abominable“. Režisierius, muzikos ir kino kritikas Thierry's Jousse'as, 1991–1996 m. redagavęs kinu žurnalą „Cahiers du cinéma“, pristatys savo naują filma „Aš esu niekieno žemė“ ir „Meno avilio“ mediatekoje susitiks su lietuvių sienefiliais bei kritikais.

Pagrindinę programą festivalio rengėjai šiemet padavino „Didžiosios ir mažosios iliuzijos“. Dešimtjos filmų sudomins skirtingus kino gerbėjus. Pasiilgusiems šedevrų – Didžiuoju Kanų kino festivalio ir Europos kino akademijos prizais apdovanotas brolių Jeano-Pierre'o ir Luco Dardenne'ų „Berniukas su dviračiu“ („Le gamin au vélo“, 2011). Filmo herojus – dylikamantis berniukas iš vaikų namų, pirmosios filme scenose primenantis nepaklusnų žvériuką. Jis protinges, tik pernelyg siekiantis vienintelio tikslu – užmegztį ryšį su nenorinčiu jo prisiminti tėvu. Tačiau berniukas sutinka ir gerają fėją – kirkęjį Samantą. Ji tampa bernuko globėja ir prisimima už jį atsakomybę.

Broliai Dardenne'ai visada pasaikoja iš pirmo žvilgsnio paprastasistorijas apie žemės ūkio žmones. Naujausiame jų filme, kaip ir ankstesniuose („Pažadas“, „Rozetė“, „Sūnus“, „Vaičias“, „Lornos tylėjimas“), kūrėjus domina akimirka, kai personažai tarsi peržengia savo asmenybės ribas ir išgyvena moralinj atsvertimą. Tik Dardenne'ai sugeba taip parodysti tai, kas nematoma, kas vyksta

„Karas paskelbtas“

„Prisiminimai iš viešnamio“

žmogaus viduje. Bet visa tai atskleidžiama be religinių iliuzijų, pasitelkus konkretiškius vaizdus.

To tikrai nepasakysi apie filosofinio kino kūrėją Bruno Dumont'ą, kurio kontroversiškai vertinami filmai Lietuvoje turi ištikimų gerbėjų. 2011 m. sukurtas „Be šétono“ („Hors Satan“) žada ekstremalią patirtį. Autorinio kino kūrėjas Dumont'as nuolat supričina tai, kas žmoguje žemės ūkio, primityviausia, kūniškiausia ir beprotiškiausia sudieviškumui ir išganymo motyvais. Pagrindinis filmo herojus – keistuolis valkata iš Flandrijos pakrančių – yra būtent tokis. Jis primena Jėzū

sidavęs kinui Bonello (g. 1968 m.) garsėja kaip ekstremalus režisierius, jo filmai dažnai pavadinami pusiau pornografiniai. Pirmieji režisieriaus filmai „Pornografas“ (2001) ir „Tirezijas“ (2003) sukélé daug ginčų, ne išimtis ir naujausias, kurio veiksmas nukels į XX a. pradžios Paryžiaus viešnamą. Iš pradžių „Apolonidė“ gali pasirodyti *fin de siècle* malonumų apoteozė, kur naktys kupinos ne tik geismų išspildymo, bet ir žavių pokalbių, muzikos, šampano. Bet tai – vyriškas požūris. Režisierius pateikia ir moteriškai – ju rytinius pokalbius vonioje, komentarus. Juk prostitutės yra ir

„Išauš ir mūsų diena“

Kristų, bet, kita vertus, tai gyvas žmogus, nusikaltėlis, nors ir „anapus šétono“ – blogis. Jis meldžiasi, daro stebuklus, gydo. Jis myli mergina, kuri herojus sugebės apginti nuo persekiotojų. Kaip ir ankstesniuose filmuose, „Be šétono“ Dumont'as mafioso apie žmogaus prigmą.

Dar vienas kontroversijas Kau nuose pernai sukėlęs, konkursinėje programoje rodytas filmas – Bertrand'o Bonello „Prisiminimai iš viešnamio“ („L'Apollonide. Souvenirs de la maison close“, 2011). Baidęs klasikinės muzikos studijas ir at-

višnamio kalnės, kaip ir jo legenda kliento subjauroto veidu – „moteris, kuri šypsosi“. Ji – vujeristų objeketas, pornografinių salonų atrakcija. Filmo dviprasmiškumas kyla iš to, kad ši neva feministinė viešnamio studija yra patraukli žiūrovams. Viename interviu režisierius ciniškai prisipažino, kad yra pačius i tokiai namų šeimininkę.

Šiųmetiniams „Oskarams“ prancūzai pristatė Valérie Donzelli filmą „Karas paskelbtas“ („La Guerre est déclarée“, 2011). Režisierė filme vaidina ir pagrindinį – neiga-

laus kūdikio motinos vaidmenį, filmo pasakojama istorija taip pat autentiška – tai pasakojimas apie išimylių poros kovą su vaiko liga ir didžios meilės istorija.

Debiutinis gyvo prancūzų kino klasiko Costa-Gavraso sūnaus Romaino Gavraso filmas „Išauš ir mūsų diena“ („Notre jour viendra“, 2010) filmas pasakoja apie vienišių Remi. Elinių kartų susipykės su motina ir seserim, jis išeina iš namų. Gatvėje vaikiną pasisiūlo pavėžeti Patrikas – žiltstelėjės psychoterapeutas, kuris imasi globoti pasimetusią sielą. Šiuos du labai skirtinges vyrus kažkas sieja. Jie abu raudonplaukiai, o tokie turi kovoti už savo teises. Sujungę jėgas, išsinuomoję raudoną kabrioletą, įveikdamis visas kliūties, jie keliauja link išsvajotos Airijos – raudonplaukių rojaus. Pagrindinius vaidmenis filme sukurę Vincent'as Casselis ir Olivier Barthelemey.

„Momentinį“ šių dienų Prancūzijos portretą sukurė Angela Schanelec filme „Orli“ („Orly“, 2010). ...Paryžiaus Orli oro uostas. Skrydžių laukiantys keleiviai turi laiko išsilabėti, išklausyti, pasvajoti, patylėti. Gyvenimai čia gali keistis aki-mirksniu. Moteris, skrendanti pas savo vyra, išsimyli kitą. Motinai, kartu su sūnumi vykstančiai į tévo ir vyro laidotuves, netikėtai atsiveria akys. Jauna pora, išsirosoji į tolina kelinę, staiga pasimeta ir nebeieško vienas kito. Vieniša moteris slepiasi minioje, kad perskaitytų išsišyrimo laišką. Iš daugybės spalvotų detalių susidėlioja labai žmogiška „Orli“ mozaika.

Jeano-Jacques'o Jauffret filmas „Karščio banga“ („Après le sud“, 2010) nukels į Pietų Prancūziją, čia taip pat gausu personažų ir susipy-

mą atpažinsime Lietuvoje gana gerais žinomo rašytojo, scenaristo ir aktoriaus Samuelio Benchetrit komedijoje „Pas Džino“ („Chez Gi-no“, 2010). Joje nusifilmavo Anna Mouglalis, taip pat José Garcia, Sergi Lópezas. Filmo „Visada norėjau būti gangsteriu“ režisierius nauja juodoji komedija – tai pasakojimas apie picerijos savininką, kurio gyvenimą aukštyn kojomis apverčia netikėtas telefono skambutis. Džino dėdė – didysis mafijozas iš Italijos – ketina užrašyti sūnėnu dideli palikimą. Bet pirmiausia jis nori ištikinti, kad Džino tapo visų miesto picerijų bosu. Džino jaunam režisierui pasiūlo sukurti fiktyvų dokumentinį filmą apie jį, bet pernelyg išjaučia i savo vaidmenį...

Thierry Jousse'o komedijoje „Aš esu niekieno žemė“ („Je suis No man's land“, 2010) pagrindinių vaidmenų sukurė kultinis prancūzų dainininkas Philippe Katerine. Jis vaidina Filipą – scenos žvaigždę, persekiojamą gerbėjų. Sėkmenga dainininko karjera nepalieka laiko nei sau, nei artimesniams. Vieną vakarą po koncerto Filipo ložėje netikėtai atsiradusis sena pažįstama pakviečia ji vakarienės. Keistas namas ir dar keistesnis šeimininkės elgesys priverčia Filipą bėgti pro langą. Atsidūrės miško viduryje jaunuolis sutinka ornitologę, filmuojančią paukščius naktį, dar vėliau netycia užklystą į savo vaikystės namus, pas seniai matytus tėvus... Filme taip pat vaidina Julie Depardieu, Aurore Clément, Jackie Berroyer.

Animacinio kino gerbėjams skirtas pilno metražo filmas „Rabino katinas“ („Le Chat du Rabbin“, 2011)... 1920-ieji, Alžyras. Rabinas Sfaras gyvena su vienturė dukra Zlabija, triukšminga papūga ir nuolat išdaigas krečiančiu katiniu. Viešą dieną katinas praryla papūgą ir prabyla žmonių kalba, nors tauškiai nesąmonės. Jis iki ausų išimylije Zlabiją ir net pasiryžęs tapti žydų! Netikėtai rabino namuose atsiranda rusas dailininkas. Jis apsčastas minčių apie Jeruzalę, kurioje gyvena juodaodžiai žydai. Kartu su juo išskoti tos vietos leidžiasi rabinas, buvęs Rusijos caro armijos kareivis, dainininkas ir katinas... Filme kūrė Antoine'as Delesvaux ir lietuvių žiūrovams gana gerais pažįstamas komiksų kūrėjas Joanas Sfraas, kine debiutavęs vaidybiniu filmu „Serge'as Gainsbourg'as“. Didvyriškas gyvenimas“.

Kai teigia festivalio rengėjai, gyvenime ir kine toli gražu ne visoms iliuzijoms lemta subliūkštai. Du linksmai iliuzionistai: prancūzų komikas Jacques'o Tati ir garbingas festivalio svečias Pierre'as Etaixas pakvies mus patikėti mažais ir dideliais stebuklais... Rytų kino teatre „Pasaka“ Pierre'o Etaixo filmo „Gerbėjas“ seansas. Po jo režisierius susitiks su žiūrovais ir pristatys savo piešinių bei Jacques'o Tati filmų plakatų parodą.

Specifiską prancūzų humorą jaus-

Laisvė ir tēstinumas

Pokalbis su tapytoju Gintaru Palemonu Janoniu

„Šio autorius kūryba greičiau primena pasaką, sapną iš tolimos vaikystės. Tai mistinis regejimas, linksmas žaidimas spalvomis“, – kalbėjo akademikas, Lietuvos edukologijos universiteto (LEU) rektorius Algirdas Gažutis, atidarydamas dailininko Gintaro Palemono Janonio tapybos parodą 2011 metų gruodžio pradžioje, LEU galerijoje „2003“ (Centriniai rūmai, II a., Studentų g. 39, Vilniuje).

Gintaras Palemonas Janonis priklauso viduriniosios kartos Lietuvos tapytojams, pasižymi išskirtine koloristine kalba. Jo kūrybinių darbų sąraše apstu parodų: yra surengę daugiau kaip 20 personalinių, aktyviai dalyvavo grupinėse tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Dažnai atstovauja šaliai parodose, rengiamose užsienio šalių ambasadose, atstovybėse. Jo darbų yra išigiję visi svarbiausi Lietuvos muziejai ir daugybė privačių kolekcijų Lietuvoje, JAV, Vokietijoje, Danijoje, Olandijoje, Izraelyje, Lenkijoje, Prancūzijoje, Anglijoje, Norvegijoje.

1986 m. baigęs tapybos mokslus tuometiniame Lietuvos dailės institute, stažavęsis Florencijoje (Italija), ištobulinęsi sienu tapybos restauratorius patirtį (2001 m. suteikta aukščiausiai sienu tapybos restauravimo kategorija), 2002 m. jis pradėjo dėstyti tapybą Monumentaliosios tapybos ir scenografijos katedroje (tuo metu vadintoje Monumentaliosios dailės), todėl neatsitiktinai 2007 m. buvo išrinktas šios katedros vedėjui.

Monumentaliosios tapybos ir scenografijos katedroje (MTSK) mokomas freskos-mozaičios, vitražo ir scenografijos. Iš pažiūros specializacijos atrodo skirtinges, bet tapybos disciplina sujungia visas mokymosi programas. Katedroje nuo seno susiklostė tradicija, kad dailininkai monumentalistai (freskininkai, vitražistai) arba scenografi, baigę mokslus, dažnai patenka į Lietuvos meno istoriją būtent kaip tapybos darbų kūrėjai (Valentinas Antanavičius, Andrius Giedrimas, Raimundas Sližys, Leonardas Gutauskas, Adomas Jacobovskis, Paulius Juška). Ir G.P. Janonis yra pirmiausiai žinomas kaip tapytojas. Šiuo metu dėmesio vertas tapybos parodas rengia šios katedros studentai Linas Jusionis, Adomas Makarevičius, Danielius Rusys, Nojus Petrušauskas ir kt.

Sakoma, kad dažnai menininko darbuose vaizduojamas pasaulis atspindi jo vidines nuostatas, todėl sutiskiu su menotyrininkė Rita Mikučionytė: „Nepaisant vaizduojamų objektų „vienatvės“, žerintis, švytinčios koloritas niekada neslegia dramatiškomis, niūriomis nuotaikomis [...]. Jo tapybos elegancija, vidinis aristokratizmas ir subtilus jausminimas ne tik teigiamai veikia žiūrovą, bet ir nuteikia apmąstymams, atveriant vieną tapybos kultūrinį sluoksnį po kito.“ (Gintaras Palemonas Janonis: kartotinės būsenos, Dailė. 2008 / 1, p. 55–59). Palemon-

nas Janonis ir bendradarbius gerai nutiekia linksmu ir samojingu pozūriu, net kai kalbama apie, rodos, gana rimtus dalykus. Katedrai Palemonas vadovauja greičiau bendraudamas, o studentams dėsto „neformuodamas“ jų pagal savo meninį stilium.

Gintaras Palemonas Janonis – Kosto Dereškevičiaus, Jono Čeponio, Sofijos Veivirytės, Antano Gudaičio, Augustino Savicko mokinys; tapytojas, restauratorius ir pedagogas šiai metais švenčia du jubiliejas: prieš 10 metų pradėjo dirbtį Monumentaliosios tapybos ir scenografijos katedroje, o sausio 11 dieną – savo amžiaus vidurį. Tai ir proga ji pakalbinti.

Kas labiausiai išsiminė ir kas kito per 10 pedagoginio darbo metų katedroje, meno mokyklų sistemoje?

Kiekvienais metais į Vilniaus dailės akademiją ateina mokytis vis kitokie studentai, bet kartu ir panaušū į mano laiką bendramokslius.

Be abejo, dabar, kai padaugėjo be-

simokančių skaičių, padidėjo ir

žmonių išvairovė. Skalė tarp besimoka-

ncių ir „bestudijuojančių“ tapo

labai plati pradinijų žinių, motyva-

cijos ir kitomis prasmėmis. Tam tik-

ra prasme pasikeitė pats meno ug-

dymas. Negalime būti britiškesni už

britus ar vokiškesni už vokiečius (ar

austrus, ar sveicarus). Ten daug

skirtingų mokyklų, o jei lygiuosimės

į vidurki, nieko gero nebus. Net ir

orientuodamiesi į „geriausią“ meno

mokyklą jos neaplenksime. Gal geriau

čia, Lietuvoje, gauti pagrindus, o

paskui rimtai pasižvalgyti, ir geriau

ne vienoje šalyje. Juolab, kad seno-

siose Europos valstybėse stiprija

skeptizmas integracijos procesų

atžvilgiu. Gerai, kad tapyba truputį

kitaip suprantama VDA, Tapybos

katedroje, ir mūsų – Monumentaliosios tapybos ir scenografijos katedroje, o dar kitaip Kaune ir Klai-

pėdoje.

Koks tavo (ne)mylimas studentas, dėl kokių priežasčių? (Neprashau sakyti konkretių pavadės.)

Nemégstu studentų, kurie žudo savo talentą. Žinoma, nickada nevelu grįžti į teisingą kelią. Ir aš, pri-

simenu, buvau ne vien geras studen-

tas. Dabar, žiūrint iš laiko atstumo, atrodo, buvo galima daug ką igyvendinti ir greičiau, ir racionaliau. Bet taip atrodo tik dabar. Visada buvo ir bus tam tikras kartų nesusikalbėjimas – ar dėl mokymo programų ir individualaus ritmo neatitikimo, ar dėl kitų, pačių įvairiausiu priežasčių.

Ar jaunam kūrėjui, baigusiam VDA, reikia demonstruoti išsigytą žinių ir išgūdžių bagažą, ar siekti laisvo menininko statuso?

Kas yra statusas? Kiekvienas gali manyti, kad jo statusas yra aukštetas nei kolegų ar pirmtakų. Svarbu, ką tu su tuo savo išmanymu darysi, o jei darysi, tai visuomet būsi lyginamas su tuo nors, kokias nors parametrais. Žinios šiuo atveju tikrai bus ne paskutinėje vietoje. Diplomas – tik kelio pradžia, gal ir tikro mokymosi pradžia, nes besikeičiančiame pasaulyje turi priimti savarankiškus sprendimus, už kuriuos pats atsakys.

Vilniaus dailės akademijoje, padidėjus absolventų skaičiui, konkurenčia išauga, o daugelio specialybų situacija darosi neapibrėžta. Neretai baigusiam studijas žmogui daug tenka dirbti ne visai pagal savo specialybę. O tai jau yra susiję su didžiuliais iššūkiais ir tampa diskomfortiška kūrėjo būsena. Tik iš šalies žiūrint gražiai skamba mitas, kad menininkas turi būti alkanas...

Norėjau pasikalbėti apie Laisvę. Pirma – politine prasme. Tavo gimimo data gana simbolika – sausio 11-oji. Lietuva prieš daugiau kaip 20 metų sausio 11 d. pradėjo dramatiškai kovoti dėl laisvės. Ką, Tavo manymu, atnešė politinė laisvė menininkams Lietuvoje?

Laisvę, be abejo, yra viena iš svarbiausių vėliavos spalvų, bet reikėtų prisiminti pilnus tekstus: „Laisvė, lygibė, brolybė“ arba „Už mūsų ir jūsų laisvę!“... Nenorčiau būti dar labiau šališkas ar subjektyvus, nes norinčių politizuoti šį klausimą ne trūksta... Laisvę? Mano mamos vardas buvo Laisvė, tad riba tarp laivės ir nelaisvės man įgimta ir per daug asmeniška, kad publicistinis

Gintaras Palemonas Janonis. „Raudona moteris raudoname miške“. 1990 m.

Gintaras Palemonas Janonis savo dirbtuvėje

K. SABECKIO NUOTR.

ijkartis lietusi viešai. Tegul tai lieka nujaučiama.

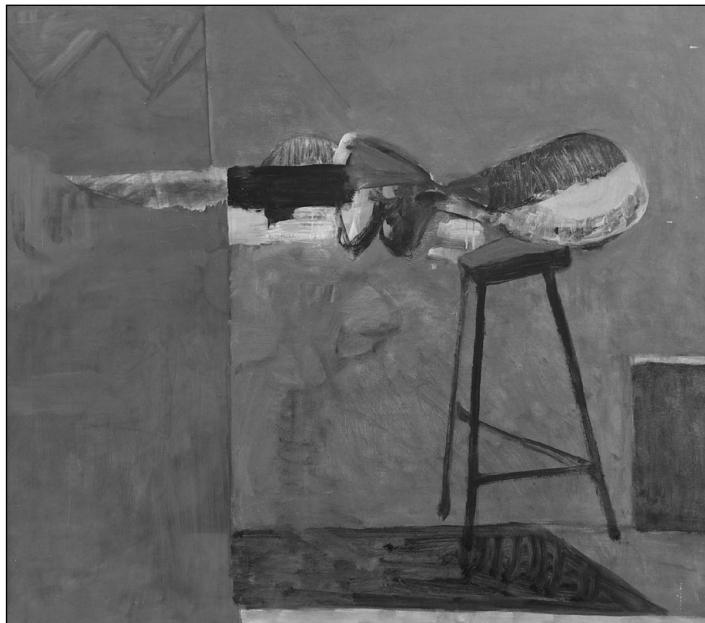
Pastebėjau, kad mėgstama Tavo kūrybos tema – moteris: „Raudona moteris raudoname miške“, „Sėdinti“, „Stovinti“, „Gulinti“, „Pasielenkus“ – galima ilgai vardinti. Esi surengę net atskirą parodą – „Moterys“ (Vilnius rotušėje 2006 m.). Kaip vertini moters laisvę, t.y. tapančią, kuriančią moterę?

Apie moteris nicko nežinau. Gal daugiau apie mitus. Kol menus darė beveik vien virai, tada būdavo „vyriški“ ir „moteriški“ darbai. Dabar, kai Vilniaus dailės akademijoje tarp kelolio panelių šmesteli vienas kitas berniukas, tai ir merginų kūrybos išvairovė yra didesnė, jos yra stipresnės ir, be abejo, gražesnės...

drobė „Paveikslas be Moters“. Kas geriau? Skonio reikalus. Kiekvienas turi teisę rasti, ko kam trūksta: vyrams – moters, tautoms – laisvės, koloristams – šviesos, konstruktyvistams – grotų (juokiasi).

Ar normalu, kad menininkas pavydi kitiems kūrėjams, ar tai sveikas reiškinys, o gal Lietuvoje tai norma?

Nemanau, kad Lietuvos situacija šiuo klausimu yra unikali. Visko yra visur, taip pat ir pavydo. Tačiau noras būti kitokiam yra esminė priežastis, dėl ko jaunas žmogus imasi teptuko, pieštuko ar kompiuterinių technologijų. Išgryninti savo pasaulėžūrą reikia daug laiko, pastangų ir todėl natūralu, kad autorius nori būti moraliai ir materialiai įvertintas. Kiekvienas menininkas, be abe-

Gintaras Palemonas Janonis. „Raudona širma“. 2006 m.

I. KARVELYTĖS NUOTR.

Dažniausiai jos dar ir pareiginges, ir darbštėsnes, jautresnės. Viša tai gražu, tačiau, žiūrint iš vyriškų pozicijų, kyla klausimas: ar tikrai tapyba, grafika, menotyra yra grynai moteriškos specialybės? Taip nemanau. Sakyčiau, tai laikina rehabilitacija už vyrų dominavimą šimtmečiais.

Labai švelniai mitologizuojant ir neapšnekant artimujų, moterys menė atsirado gerokai anksčiau už Palemoną ir buvo siejamos ne su portretais, o su simboliais: Motina, Tėvynė, Teisybė, Laisvė. Tik varganis tos didžios tradicijos atspindžiai nušvietė ir mano darbus. Ką turim, tuo ir reikia džiaugtis. Džiaugmas – vertingas žodis, nes ir vos pradėjės savo kelią, ir dabar tikiu, kad giminės mene trūksta hedonistinio prado ir Viduržemio jūros alsavimo. Ir kam, jeigu ne man, to ieškant keliauti prie Gintarinės jūros (juokiasi).

Dėl išvairovės mano kūryboje buvo ir paroda „Moterys“, bet yra ir

jo, yra labai jautrus sau ir todėl kick-viena situacija galiapti konfliktine. Tiesa kiekvienas interpretuoja gana laisvai. Tačiau ir pavydas gali būti tobulėjimo priežastis.

Ar turi svajonių kūryboje ir gal gali atskleisti nors vieną?

Turi ir aug, bet jei pasakysiu, tai jau nebus svajonės ir nebūs igvydintos. Be abejo, gyvenu ne- nutapytas projektas, nes tai, kas parodyta, jau nėra labai asmeniška, nes tada kiekvienas gali pasakyti: „Na jau ne, galėjai geriau!“

Palinkėjimai išeinančiam ir ateinančiam jaunimui.

Norčiau priminti vieno garsaus skulptoriaus moto: „Darbas sukuria šlovę!“

KALBĖJOSI ZITA KAZÉNIENĖ

Gintaro Palemono Janonio paroda
Lietuvos edukologijos universiteto galerijoje
veikia iki vasario 14 d.

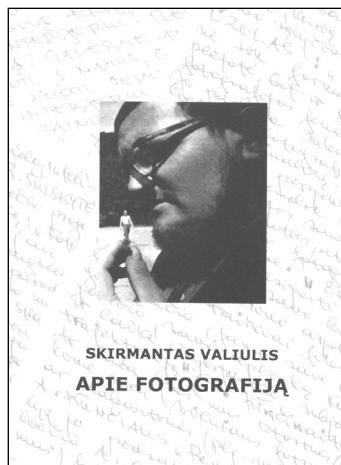
Atvirai asmeniškai

Apie fotografiją, istoriją ir Skirmantą Valiulį

Tomas Pabedinskas

Ką tik pasibaigusiais 2011 metais ši pasauli paliko fotografijos, kino ir televizijos kritikas Skirmantas Valiulis. Tačiau, kaip dažnai nutinka, netektis išprovokavo ir didesnį kolę bei skaitytojų dėmesį šio autoriaus darbams. Todėl praėjusieji metai buvo pažymėti ne tik praradimu, bet taip pat ne vieno specifai S. Valiuliui skirto leidinio pasiodymu. Vienas iš tokų leidinių – knyga „Apie fotografiją“, kurioje publikuojami 1968–2010 m. S. Valiulio parašyti įvairaus pobūdžio tekstai fotografijos tema. S. Valiulio kolega ir bičiulis Stanislovas Žvirgždas knygai atrinko ne tik fototoalbumuose, kataloguose bei periodinėje spaudoje skelbtas parodų, albumų recenzijas, atskirų autorų kūrybos apžvalgas, fotografijos istorijos studijas ir teorinius straipsnius, bet ir anksčiau niekur neskelbtus tekstus iš asmeninio S. Valiulio archyvo. Išleido Lietuvos fotomenininkų sajungos fotografijos fondas, 2011 m. Žinomo kritiko ir teoretiko straipsniai, ne vieną dešimtmetį replektavę globalius vizualiosios kultūros procesus ir svarbesnius įvykius Lietuvoje, jau buvo tapę neatskirama ir kone „natūralia“ kultūrinio gyvenimo kasdienybės dalimi. Bet S. Valiulio darbų rinktinė išryškina išpūdingą apimtį (511 psl.) ir, svarbiausia, skatina iš autoriaus tekstuose pažvelgti kitais aspektais, nei tuomet, kai jie buvo po vieną publikuojami periodinės spaudos puslapiuose ar fotografijų albumuose.

Žinoma, daugiau nei keturis dešimtmečius rašyti tekstai apie Lietuvos fotografiją – tai pirmiausiai svarbi šios kūrybos sritis istoriografijos dalis. Knygoje galima rasti ne vieną straipsnį apie XIX a. antrosios pusės – XX a. pirmosios pusės fotografiją Lietuvoje. Pati seniausiai ir tarpukario fotografijos raidos Lietuvoje tarpsnius S. Valiulis aptaria remdamasis gausia faktologija, pateikia daugybę datų, pavidžių, įvy-

kių, vardina svarbiausias ano meto fotografijai skirtas publikacijas.

Kitaip aprašoma Lietuvos fotografijos plėtotė nuo XX a. 7-ojo dešimtmečio. Šiam ir keiliems vėlesniems dešimtmečiams skirti straipsniai atrodo kur kas „gyvesni“ – juose galima jausti daugiau autoriaus asmeninio santykio su aprašomais fotografijos reiškiniais ar konkrečiais įvykiams. Nevengdamas pasakojimo pirmuoju asmeniu ir pindamas objektyvią analizę su subjektyvios patirties reminiscencijomis, S. Valiulis aprašo kūrybinės fotografijos atgimimą ir „Lietuvos fotografijos mokyklos“ susiformavimą, kuriame kartu su žymiaisiais lietuvių fotografais pats tiesiogiai dalyvavo. Todėl šiandien, kai dalis straipsniuose pateikiamų teorinių ir kritinių įžvalgų daugeliui jau yra gerai žinomas ir nežada netikėtų atradimų, autentiškas pasakojimo tonas vis dėlto daro išpūdį. Dabartinis retrospektyvus fotografijos tyrinėtojų žvilgsnis nesuteikia galimybę pajusti tokio tiesioginio santykio su svarbiausiaisiais Lietuvos fotografijos istorijos reiškiniais, koks jis išliko S. Valiulio tekstuose. Be to, kaip tik atvirai asmeniškas S. Valiulio rašymo bražiai išskiria jį iš kitų dabar fotografiją analizuojančių autorų, kurie dažnai renkasi labiau „mokslinių“, nuasmenintą rašymo stiliumi.

Knygoje atispindi ir vėlesni bei patys naujausi Lietuvos fotografijos

procesai. Devintojo dešimtmečio Lietuvos fotografijai ir „nuobudlio estetikai“ (Agnės Naruštės terminas, kurį pasiskolina ir S. Valiulis) bei amžiaus pabaigos fotografijos tendencijoms skirti straipsniai rodo autoriaus atvirumą pačioms įvairiausioms kūrybinės fotografijos kryptims. Tačiau nors S. Valiulis ieško kiekvienai kūrybinių srovei tinkamų vertinimo kriterijų ir apibréžia jų teorinį pagrindą, tų srovių, regis, jis nėra linkęs diferencijuoti. Daugelį kūrybinių eksperimentų, išryškėjusių 8-ajame ir vėlesniais dešimtmečiais, autoriaus tiesiog apibūdina laisvai interpretuojama postmodernizmo sąvoka.

Tarp daugelio knygoje publikuojamų straipsnių aprašomų reikšmingų ir mažiau svarbių Lietuvos fotografijos istorijos faktų išryškėja ir etapinių įvykių, kurie žymėjo naujus Lietuvos fotografijos kūrybinės bei institucinės raidos tarpsnius. Pavyzdžiu – devynių Lietuvos fotografijų paroda Maskvoje 1969 m., po kurios rusų menotyrininkai nukaldino „Lietuvos fotografijos mokyklos“ sąvoką, o Lietuvos fotografijos istorijos S. Valiulio rinktinė galima laikyti etapiniu leidiniu, viename iš teorinių straipsnių S. Valiulis pabrėžę, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad ir prieš keturis dešimtmečius lietuviška meno kritika nebuvė visiškai izoliuota nuo tuomet naujų iki šiol pasauluje aktualių teorijų, o kartu pirmieji jo darbai parodo, kad toms teorijoms lokaliame Lietuvos kontekste laisvai skleistis reikėjo pakitusi politinių sąlygų. Jų kaita ne tik kreipė teorinę mintį viena ar kita linkme, bet paliko ir kur kas akivaizdesnių pėdsakų knygoje publikuojamuose tekstuose. Ankstyvieji S. Valiulio straipsniai su privalomais fotografijos scenoje.

Ne mažiau intriguoja ir joje atskleidžiantis paties S. Valiulio, kaip autoriaus, teorinio ir kritinio darbo keliais. Ne teminius ar žanrinis, o chronologinis straipsnių pateikimas knygoje leidžia lengvai palyginti daugiau kaip per keturis dešimtmečius.

čius S. Valiulio parašytus straipsnius ir pastebėti autoriaus judėjimą nuo labiau formalios konkretių fotografijų analizės prie konceptualaus kūrybos pagrindo aptarimo bei plačių vizualiosios kultūros (okino, TV, interneto, popkultūros) kontekstų. Tačiau knygoje publikuojamų straipsnių visumos fone taip pat išryškėja nekintantios S. Valiulio bražo savybės ir autoriui svarbios temos, siejančios skirtų laikotarpio jo tekstuose: diplomatiškas laviravimas tarp dažnai taiklios kritikos ir teigiamų vieno ar kito autoriaus kūrybos bruožų akcentavimo, pasikartojanti tradicijų ir naujovių, kartu sandūros problematika, Lietuvos fotografijos istorijos(-u) rašymo ir perrašymo klausimai, daugkartiniai mėgstamų autorių (Jano Bulhako, Balio Bučačo, Stanislovo Žvirgždo, Aleksandro Maciūsko ir kt.) kūrybos aptarimai.

Skaitant knygoje publikuojamus straipsnius kontekstualiai, nesunku S. Valiulio individualaus rašymo bražo ir jo kritinės minties raidą susieti su bendrais istoriniais pokyčiais. Pavyzdžiu, jau 1971 m. viename iš teorinių straipsnių S. Valiulius pabrėžę, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendoje kultūrinėje terpėje įvairovę. Tame pačiame straipsnyje autorius remiasi dabar populiaria Marshallo McLuhano medijų samprata. Taigi ankstyvieji S. Valiulio tekstai patvirtina, kad fotografijos tyrinėjimai negali apsiriboti vien jos meniniu aspektu, ir atkreipę dėmesį į fotografijos funkcijų bendo

Kūnų be organų lygybė

Instaliacija „Absoliuti lygybė“ Pamėnkalnio galerijoje

Laima Kreivytė

Nedažnai atsinkina, kad kūriniai pirmiausia parodomie būnalėse, o tada atkeliauja į Lietuvą. Ignas Kazakevičius ir Klaipėdos kultūros komunikacijų centro kuruojamas Bronės Neverdauskienės ir Monikos Žaltauskaitės-Grašienės projektas „Absoliuti lygybė“ 2011 metais buvo pristatytas 11-ojoje Lulėjos šiuolaikinio meno būnalėje Švedijoje ir 4-ojoje Maskvos šiuolaikinio meno būnalėje Rusijoje. Išeistas ir dviikalbis katalogas, į kurį atidarymo metu žiūrovai klijavo etiketes – kur kam patinka. Interaktyvus elementas labai svarbus šio darbo patyrimui. Jei žvelgsi į instalaciją tik formaliai, ieškodamas grožio ar bjaurumo, arba akcentuojant technologijos subtilybes, atsidursi savotiškame užribyje – lyg ne skaitytum, o svertum knygą. „Absoliuti lygybė“ pirmiausia kvečia įjungti protą ir jausmus, o technologinius niuansus vertinti ne medžiagos, o rašto, išrašo, dokumentavimo kontekste.

Tai kūriny apie etikečių klijavimą – ir tiesiogine, ir perkeltine prasme. Ženklinimo objektas – žmogaus kūnas, tiksliau, trimatė jo išnara, nuauštā žakardiniu audimu. Kickvienas tokis objektas be galvos ir galūnių yra unikalus, jo „odos raštą“ atkurtas naudojant fotografiją ir kickvienam pritaikant skirtingą raštą. Tai kartu ir dokumentas, ir gyvenimo istorija, ir tekstile, kaip teksto, atkūrimo priemonės konceptualizavimas.

Pamėnkalnio galerijos erdvės nėra tik dėkingas fonas – kolonų cilės kickvienam menininkui, kuratorui ir architektui tampa iššūkiu. Kartais padalinta erdvė virsta ekspozicijos atskaitos tašku – konceptualiai ją išnaudojo Keštutis Grigaliūnas, skurdamas ritualizuotą kelionę po atmintį (instaliacija „Aš nežinojau, Mylimasai, kad bučiuoju tave pasukinių kartą“). O šiai instaliacijai kolonos suteikė griežtesnę struktūrą. Jos tarsi atstovauja tiems nepajudiniam kultūros rėmams, į kuriuos spraudžiama natūra. Kabančių ne-

tasyklingų „kūnų“ ir baltų pasikartojančių keturkampių kolonų kontrastas išryškina svarbiausias projekto autorius idėjas.

„Šiame darbe, interpretuodamos vaikiškus šliaužtinius, mes norime atskleisti stigmatizuotųjų padėtį vi suomenėje. Ši juos tarsi įkalina vai kiškame amžiuje, tad stigmatizuotiesiems belieka tik paklusty ir

suteikiamas simbolines galias.

Iš pirmo žvilgsnio begalviai žmonių torsai atrodo kaip nudirtos odos iškamšos, neturinčios nieko bendra nei su žmogaus individualumu, nei su abstrakčia lygybės idėja. Žvelgiant iš toliau, anonimiški kūnai vilja apie totalitariškai suvokiamą žmogų – tokį, koki matome Leni Riefenstahl propagandiniame filme

Instaliacijos fragmentas

vaidinti „vaiko tarp suaugusių“ vaidmenį. Kūrinyje jungdamos se no žmogaus kūnų ir vaikiško drabužio užuominą, atkreipiame dėmesį į tai, kad minėtas „īkalinimas“ sukelia saviidentiteto paieškos problemą, nes asmuo išmetamas už „normalaus“ pasaulio ribų. Kitaip tariant, mums „sutiekto“ etiketės-stigmos mus palieka amorfiskus, tarsi vaikiškame šliaužtinyje „īkalintą“ tuštomą“, – sako autorės.

Ant subliūškusių objekto etike-tėse išrašytas likimas: „Dorothy, 2,5 mėnesio. Namų šeimininkė“, „Cindy, 2,5 mėnesio. Nusikaltelė, nuteista mirties bausme“. Ir dar daugybė lošėjų, TV žvaigždžių, būrėjų, ūkininkų, teroristų. Ar tiesiog prisipažįstančių: „Aš alkoholikas.“ Gal ir gerai, kad anksčiau žvaliai išsiplūtę (oro maišus slepantys) torsai dabar atrodo išsiplūpę, labiau panašūs į drabužį, nei į kūną. Tiksliau, kūniškumas įaustas į apdarą – nuogas kūnas ir yra tas nematomas apsiaustas, kuris turėtų ištinti drabužių

„Valios triumfas“ arba masiniuose paraduose diktatoriaus garbei. Žmogaus-sraigėlio, besisukančio koletyvinės gimnastikos ratuose, tampančio gyvo ornamento ar bokšto detale, ir žmogaus-bylos numerio, anonimiškai triūsiančio priverstinio darbo stovykllose, kūnai tėra prievertos mechanizmo dalis. Tai maksimaliai unifikuoti ir disciplinuoti kūnai.

Tačiau instalacijos „Absoliuti lygybė“ kūnai nėra suvienodinti. Galima palyginimui prisiminti Magdalenos Abakanowicz minias begalvių žmonių iš maišinės medžiagos. Toji minia – visi ir kickvienas – yra identiški. Tuo tarpu šie torsai – senų ir jaunų, vyrių ir moterų, baltaodžių ir juodaodžių. Nė vienas nėra nei didesnis, nei svarbesnis – tačiau tik formaliai. Nes priėjus arčiau paaikėja, kad kickviena/s turi etiketę, nustatantą jo/s vertę socialinėje hierarchijoje. Šiuolaikinės lyčių teorijos teigia, kad identitetas nėra įgimtas, kad mūsų kūno, seksualumo, savęs suvokimas yra socialiai ir

kultūriškai sukonstruotas. Judith Butler išplėtojo performatyvaus identiteto sampratą – tu esai tai, ką darai, kartodamas tam tikrus veiksmus įtvirtinti savo vyriškumą ar moteriškumą. Kitaip tariant, ne „igimta“ esmė, ne biologinė duotybė ir ne kūno „pakuotė“ nulemia tapatybę, o kasdienės praktikos.

Tačiau čia kyla praktinio buvimo visuomenėje klausimai. Ką daryti, jei atmeti biologinį, esencialistinį identiteto suvokimą, bet aplinka vis tiek tave bando sprausi į tam tikrus rėmus? Tu – gėjus. Arba žydas, arabas, bomžas. Tu – svetimas, mums nepatinka tavo kvapas ar odos spalva. Ir gali kick nori įsivaizduoti, kad identitetai yra sukonstruoti, kad tu nepriimi etikečių, kad tave apibrėžia tavo veiksmai, o ne išankstinės kieno nors nuostatos – tu jau esi pažymėtas. Čia verta prisiminti filosofės Hannah Arendt „užsiplamatos tapatybės“ (*identity under attack*) sąvoką. Kol tu tiesiog gyveni ir bendraujis, nesusiduramas su prieškumu ir agresija, gali nesijausti žydu, rusu, lietuviu, lenku. Bet kai tave gatvėje pradeda talžti kaip išsigimėlį dėl tamsaus gymio, klijuočiai šešiakampes žvaigždes, niekinti kaip socialinę atmatą, nelieta nieko kito, kaip tik oriai priimti tą puolamą tapatybę.

Bet tuo šio kūrinio interpretacijos nesibaigia. Geras kūriny visada generuoja daugiau interpretacijų, negu jo autoriai ar kritikai įsivaizduoja. Kickvienas žiūrovas pratešia kūrinį užpildydamas paliktas tuštumas. Ir tuštuma čia ne mažiau svarbi už odą. „Giliausiai – tai oda“, – rašė Paulis Valčery. Oda yra savotiškas kiaukutas, kūno drabužis. O vidurui dažniausiai yra paslepsti, nematomi ir (kol nesuserga) nepatiriami. Šioje instalacijoje vidurių akivaizdžiai nėra. Vienna vertus, tai reiškia, kad mūsų išorinis apvalkalas yra kartu ir vidinis. Kita vertus, tuštuma nurodo i Gilles'o Deleuze'o ir Felixo Gattari aprašytą „kūnų be organų“. Kūnas be organų yra kaip tik tai, kas lieka atsikračius fantazijų – tai at-

virkščias psichoanalizei vaizdinys. Kūnas be organų yra žmogaus virtualių galimybų suma – kūniškumo ribų tyrinėjimas. Knygoje „Tūkstantis plokštikalnių“ Deleuze'as ir Guattari aprašo įvairius kūnų be organų modalumus – hipochondriškas, paranojiškas, šizofreniškas, apsigaigintas, mazochistinis – ir siūlo pažvelgti į juos kitaip: „Kodėl tokis niūrus iščiuptų, katatoniskų, sustingdytų, užsiūtų kūnų paradas, kai Kūnas be Organų taip pat kupinas linksmybės, eksiazės, šokio? Kodėl tokie pavyzdžiai, kodėl pradedame nuo jų? Išuštinti kūnai vietoj pilnakraujų [...]. Ar tikrai taip liūdina ir pavojinga persisotinti žiūrint akimis, kvėpuojant plaučiais, ryjant burna, kalbant liežuviu, galvojant smege-nimis, turint išangę ir gerklas, galvą ir kojas? Kodėl negalima vaikščioti ant galvos, daimuoti sinusais, matyti oda, kvėpuoti pilvu: papras-tas Daiktas, Vienovė, pilnas Kūnas, nejudama Kelionė, Anoreksija, odos Vizija, Joga, Krīsna, Meilė, Eksperimentavimas. Vietoje psichoanalizės raginimo: „Stok, surask save iš naujo“, mes turime kvesti: „Ei-kime toliau, mes dar neradome savo Kūno be Organų, mes dar nepakan-kamai save išardėme.“ Pakelk už-marštį anamnezę, eksperimentavimą interpretavimui. Rask savo kūnų be organų. Sužinok, kaip jį sukurti. Tai gyvybės ir mirties, jaunystės ir se-natvės, liūdesio ir džiaugsmo klau-simas. Ten, kur viskas išbandyta“.

Kiekvienas kūnas yra ne tik dabanties, bet ir ateities galimybų suma. Tačiau apie šių pažymėtų kūnų perspektivą mes sprendžiame pagal paviršių ir viuomenės prilipdytus etiketes. Paviršutiniškiausiai, bet geriausiai matomi kūno bruožai tampa nenuplaunama tapatybės tau-riuote. Mes negalime nusiplėsti šių kūno išrašų. „Absoliuti lygybė“ siūlo pripildyti tuščiavidurius kūnus savo ir kitų gyvenimo istorijų.

Paroda veikia iki vasario 3 d.
Galerijoje dirba antradienė–penktadienį 10–18 val., šeštadienį 10–16 val.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

rinis erdvinius kilimus – „Audėjos“ (1968). Čia statikos moterų figūros apibendrintos pagal liaudies meno stilistiką. Tuo metu novatoriškai atrodė ažūriniai lininių virvelių fone esantys motyvai, išausti iš dažyto džiuto pluošto, tapybiškai pajavirinti spalvinėmis dėmelėmis.

Tai pirmasis Lietuvoje tekstile kūriny, kuris 1968 m. respublikinėje parodoje Dailės parodų rūmuose buvo eksponuotas erdvėje, o ne prie sienos.

Idomu tai, kad ekspresyviai lažytu, transformuotu formų figūrinę „Bangą“ (1971) ir kubistiškai skaidytą spalvingą „Poilsio“ (1997) kompoziciją skiria ketvirtis amžiaus. Pastarosios vitražiškai švytinčių spalvų plokštumose užkoduota

figūra – moters aktas. Kameriškų formatų gobelenų su įvairiai stilistikai pavaizduotais aktais dailininkas daugiau nuaudė Atgimimo metais, bet nemažai jų iškeliau į Australiją, Italiją, Jungtinę Amerikos Valstijas ir kitas šalis.

Parodoje yra ir Lietuvos Respublikos Prezidentūros užsakymu nurostu „Herbų gobeleno“ projekto (1996) eskizai, audinių pavyzdžiai. Ši svarbiausia gyvenimo darbą Jonutis projektavo kartu su sūnumi Žilvinu, dukra Jūrate, o audė kartu ir su žmona Danute. Jonutis jau buvo dirbęs su interjero architektais – sukūrė scenų uždangas Nacionaliniam operis ir baletu teatrui (1974), Akademiniams dramos teatrui (1981), Alytaus medvilnės kombinato kultūros namams (1980). Straipsnio pradžioje paminėtas „Saulėtas miškas“ turėjo dengti Šiaulių „Nu-

klono“ gamyklos kultūros rūmų sceną. Tačiau persitvarkymo laikais ga-myklai subankrutavo, o kūrinį įsigijo patys autoriai.

Negausių darbų kiekiu, keliais grindų ir sienų kilimais bei projektais prisimintas kitas svarbus Jonučio kūrybos baras – dailininko darbas Lentvario kilimų fabrike. Nuo 1961 metų, baigęs Dailės institutą, ten dirbo 23 metus. Lietuvoje nebuvo išvystytų kilimininkystės tradicijų, o ir nemažai teko dirbtis masiniam vartotojui. Su keliais kolegomis stengesi, kad kilimų piešiniai ir spalvų dermės nesuvienodėtū ir septintuoj dešimtmecio nykių daugiaubėti kambarėliams suteiktų daugiau jaukumo. Su kilimais bei jų projektais dailininkas dalyvavo respublikinėse ir Maskvos meno parodose. Ten tarp 17 Sajungos fabrikų lietuviški kilimai išsiskyrė savitai interpretuo-

tais liaudies meno raštais. Kiti projektais buvo modernesni, taikyti naujiems to laikotarpio interjerams. Kitų fabrikų kilimų kūrėjams buvo siūloma mokyti iš Lentvario fabriko dailininkų. Vienų Jonučio projektuotų kilimų dekoras kiek laisvesnis, modernesnis, tapybiškas, kitų – smulkesnio piešinio, stilizuotų augalinų motyvų. Pamičtiniai projektai „Erdvė“ (1962), „Miestas nakti“ (1965) skirti juostelinio, o „Šventinis“ (1965), „Sakalas“ (1972), „Medininkai“ (1978) – ža-kardinio audimo staklėms. Už darbą Lentvarje 1974 m. dailininkui suteiktas nusipelniusio meno veikėjo vardas. Tris dešimtmecius (1971–2000) Jonutis buvo pedagogu Nacionalinėje M.K. Čiurlionio meno mokykloje, dėstė (1984–1988) Vilnius dailės akademijoje.

Neatsiejama Jonučio kūrybos da-

lis – akvarelė, kurios įkvėpimo šal-tinis – prancūzų impresionistų ir po-stimpresionistų menas. Parodoje nemažai Lietuvos („Šatrija“, 2008, „Tėviškė“, 2011) bei užsienio šalių gamtovaizdžių, architektūros paminklų („Parizieus Dievo Motinos katedra“, „Žviltis Šiauliuose“, 2011, „Liuksemburgo sodai“, 2005), yra portretų, gėlių kompozicijų. Dailininko kūryboje nemažai moterų aktų piešinių, pasižymintių jautriu tapybiniu bražu („Vakaro šviesa“, 1982, „Saulėlydis“, 1983). Juose, ko gero, kaip ir kituose darbuose, svarbiausia yra nuolat kintanti šviesa ir nuotaikų niuansai.

Paroda veikia iki sausio 29 d.
Radviliškio rūmai (Vilniaus g. 22) dirba antradienė–šeštadienį 11–18 val., sekmadienį 12–17 val.

Ne biografija, o gyvenimo epizodas

Simonas Curtis apie filmą „7 dienos ir naktys su Marilyn Monroe“

Šiandien Lietuvoje pradėmas rodyti Simono Curtiso filmas „7 dienos ir naktys su Marilyn Monroe“ („My Week With Marilyn“, JAV, 2011). Pateikiam Billo Peloquino pokalbio su filmo režisieriu, pernai rudenį išspausdinčio JAV žurnale „Blast“, fragmentus.

1956-ųjų vasarą amerikiečių rašytojas Colinas Clarkas nusprenė patekti į kino pramonę. Po ilgų bandymų jam pavyko gauti trečiojo režisieriaus asistento pareigas filmo „Kunigaikštis ir aktorė“ („The Prince and the Showgirl“) aikšteliėje. Clarkas rašė dienoraštį, kuriamė aprašinėjo filmavimo išpūdžius bei akimirkas, praleistas kartu su filmo žvaigžde Marilyn Monroe. Tie pri-siminimai ir tapo po dešimties metų išspausdintų dviejų jo knygų („The Prince, the Show Girl and Me“, „My Week with Marilyn“) pagrindu.

1956-ieji, kai buvo kuriamas „Kunigaikštis ir aktorė“, buvo sunkūs ir Marilyn Monroe, ir jos partneriu bei filmo režisieriu Laurence'ui Olivier. Teoriškai Monroe ir Olivier buvo „svajonių pora“ – geriausias britų aktorius, iškūnijęs svarbiausius Shakespeare'o herojus, ir gražiausia kino žvaigždė. Tačiau Monroe manė, kad Olivier elgiasi su ja nepakankamai pagarbai. Olivier nėr-vino Holivudo žvaigždės nepunktualumas, jos sunkiai įsimenami filmo dialogai bei prisirišimas prie Stanislavskio sistemos. Marilyn atvyko į Angliją būdama rašytojo ir intelektualo Arthuro Millerio žmona. Tačiau jų santuoka išgyvено sunkius laikus ir Marilyn reikėjo draugo. Juo aktorei ir tapo ką tik Oksfordo universitetą baigęs meno istoriko sero Kennetho Clarko sūnus Colinas. Pasak Marilyn suvaidinusios Michelle Williams, Clarko knygose tas ryšys yra parodytas subjektyviai ir pernely spalvingai, ji abejoja, ar jaunuolis iš tikrujų padarė aktorei tokį didelį išpūdį.

Michelle Williams – viena populiariausių jauniosios kartos amerikiečių aktorių. Ji buvo nominuota „Oskaru“ už vaidmenis filmuose „Kuprotas kalnas“ ir „Liūdnasis valentintadienis“. Williams augina še-rių metų dukrele, kurios tėvas Heathas Ledgeris tragiškai mirė 2008 metais. Aktorė nuo mažens žavėjosi Marilyn Monroe.

Simonas Curtis perskaitė Clarko knygą ir nusprenė jas perkelti į ekraną. Lietuviškai kažkodėl perva-dintas į „7 dienos ir naktys su Marilyn Monroe“, tai pirmas pilno metražo režisieriaus filmas. Laurence'ą Olivier suvaidino Kennethas Branagh, Marilyn Monroe – Michelle Williams, prieš keliais die-nas už šį vaidmenį apdovanota „Auksiniu gaubliu“.

Ko gero, nereikėjo ilgai svarstyti, kad pakwestumėt Kennethą Bra-

nagh Laurence'o Olivier vaidme-niui: juos abu daug kas jungia, šie britų aktoriai abu išbandė jėgas ir režisūroje....

Maža to – abu būdami labai jau-ni sukūrė „Henriką V“. Branagh dažnai lyginamas su Olivier, dabar jam maždaug tick metų, kiek buvo Olivier 1956-aisiais, kai vyksta „7 die-nos ir naktys su Marilyn Monroe“ veiksmas.

Kaip Jums pavyko ji prisikalbinti?

Siek tiek pažinojau ji anksciau, bet ji gerai pažinojo mano produseris. Vis dėlto mes nesitikėjome, kad Branagh sutiks, nes jis buvo la-bai užimtas „Toro“ baigiamaisiais darbais. Laimė, pasikeitė terminai ir viską pavyko suderinti. Tai mane labai pradžiugino.

Sunku įsivaizduoti geresni aktorių – Branagh suvaidino puikiai. O apie Michelle Williams vaidmenį, manau, kalbės visi. Ar matėte ją prieš tai filme „Liūdnasis valentintadienis“ („Blue Valentine“)?

Mačiau visus jos vaidmenis! Nuo seno esu jos gerbėjas. Labai apsi-džiaugiau, kai perskaičiusi scenarijų Michelle Williams sutiko vaidinti Marilyn. Šis filmas – ne kino biografija, tai aktorės gyvenimo epizodas. 1956 metais jai buvo tris-dešimt.

Ar tai, kad rodomas tik epizodas, į naudą filmų kūrėjams?

Yra filmų, kai pasakoja apie vieną gyvenimo epizodą pasakoma labai daug apie visą personažo gyvenimą, pavyzdžiu, „Karalienė“ ar

kitai, pamiti likimą į savo rankas. Ji buvo Arthuro Millerio žmona, iškūrė savo filmų gamybos bendro-vę, atvyko į Angliją dirbtu su didžiuoju Olivieri. Iš tikrujų filmas pasakoja apie tai, kaip visa tai nepavyko.

Kas Jus įkvėpė kurti filmą? Gal patiko Clarko knygos?

Žinoma, jos padarė didelį išpūdį ir aš nusekiu jų pėdomis. Man patiko, kad pasakoja ne tik apie tai, kaip tas jaunuolis prasibrovė į kino profesionalų terpę, bet ir kaip jis ar-timai susidraugavo su kino simboliu Monroe.

Nusprenės sukurti filmą apie Marilyn Monroe turėjote jausti milžinišką spaudimą. Kaip pavyko su juo susitarkyti?

Visi jautėme didžiulį spaudimą – Michelle ir aš, taip pat ir grumuot-jai, operatorius, visi. Kad neišsi-kraustyčiau iš proto, galvojau tik apie vieną – kaip gerai nufilmuo-ti tą dieną suplanuotas scenas.

Filmavote chronologiskai, kasdien?

Tai buvo vienintelė išcitis. Jei filmuoju atskiras scenas ir nežinai, ką jos duos, kyla klausimas: „Ar jis tikrai Marilyn?“ Dirbau su aktoriais, su kuriais buvo tekę susitikti anks-ciau. Tačiau pirmą kartą susiduriau su tokiu pasiaukojimu, užsidegimu ir temos svarbos suvokimu, koks būdingas Michelle. Anksčiau su tuo neteko susidurti. Jaučiaus taip, lyg stebėčiau, kaip geras jaunas aktoriūs išsiaučia į Hamleo vaidmenį. Michelle tobulai kuria įvairiapus, turtingą asmenybę.

Ar tai, kad rodomas tik epizodas, į naudą filmų kūrėjams?

Domėjomės viskuo – knygomis, filmais, „You Tube“ spaudos konferencijomis.

Aktorės vyrą Arthurą Millerį filme suvaidino Dougray Scottas

Michelle vaidino tai, kas vyko iš tikrujų, ir kad turėjome tai, kas buvo anksčiau užfiksuota kino juoste.

Jūs abu kruopščiai rengėtės filmui, skaitėte Clarko knygas.

Tai buvo svarbu, nes yra įvairių išvykių versijų, bet mes laikėmės Clarko aprašytosios.

Kaip dar rengėtės filmui?

Domėjomės viskuo – knygomis, filmais, „You Tube“ spaudos konferencijomis.

„You Tube“?

O kaip kitaip! Visą laiką sėdėjome įkišę nosis į kompiuterį. Buvo tiek daug medžiagos, kad pajutome palengvėjimą prasidėjus filmavimui, kai pagaliau pradėjome vaidin-ti patys.

Išdomi ta filmo dalis, kur Julia Ormond persikūnija į Vivien Leigh

Dabar esi jaunas beveik iki penkiadesimties. Bet jei Marilyn būtų sulaukus keturiadesimt trejų, ji griečiausiai būtų jautusis taip pat.

Filmas kalba apie šlovę ir viską, kas su ja susiję. Nors filmo veiksmas nukelia į 6-ąjį dešimtmétį, Marilyn grumtynės su šlovė atspindi ir šiuolaikinių žvaigždžių gyvenimą.

Marilyn buvo jų prototipas ne tik kaip kino žvaigždė. Jos gyvenimas (kelėrios vedybos ir visa kita) tapo nesibaigiančia muilo opera.

Ar manote, kad kurios nors šių dienų žvaigždės šlovė galėtų pri-lygti Monroe?

Ko gero, tai neįmanoma, nes gyvename garsenybių pertekliaus lai-kais. Kai Marilyn atskrido į Londono oro uostą, tai buvo pirmas ir paskutinis kartas jos gyvenime, o Lady Gaga ten lankosi dukart per mėnesį.

Šeštasis dešimtmmetis buvo taip seniai, kad dauguma žino Marilyn Monroe tik iš fotografijų, ne iš filmų.

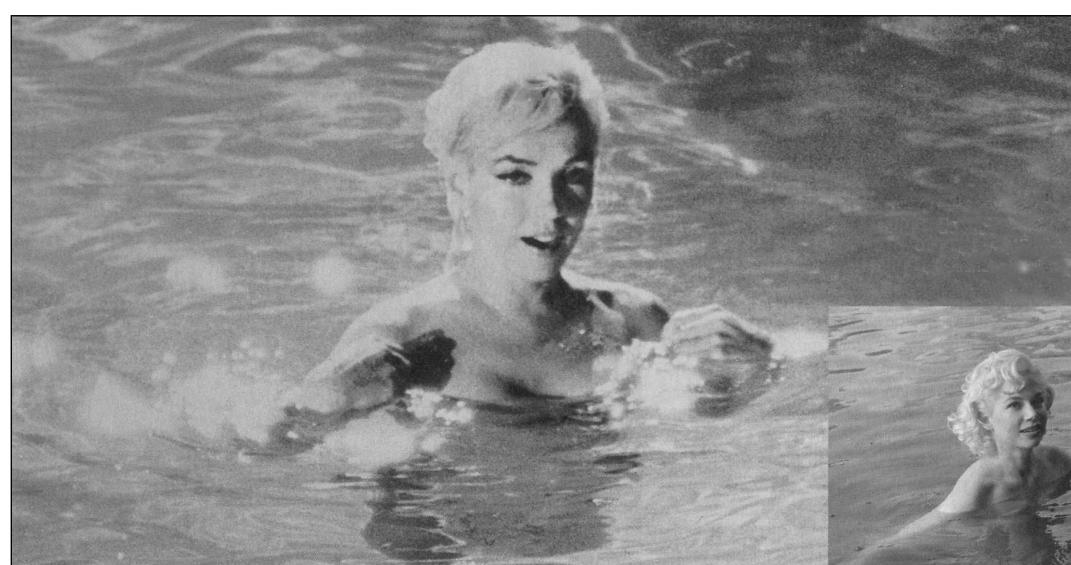
Kaip tik tai – viena filmo temų. Daugelius žmonių jি yra kažkas pa-našaus į Andy Warholo paveikslą, tam tikras ženklas.

Jei tiek daug žmonių nematė nei jos filmų, nei jos pačios, ar tai nesumažino spaudimo kuriant filmą?

Ne, nes vis dėlto daug kas ją pri-simena kaip aktorę. Tačiau Jūs tei-sus, daugeliui jaunų žmonių filmas taps savotišku atradimui. Beje, todėl filmo pradžioje ir pabaigoje įdė-jome dainas: norėjome parodyti, kad Michelle persikūnija į Marilyn, kurią visi atsimena, o ne į tą Mari-lyn, kurios neprisimena niekas.

Jūsų filmas jau lyginamas su per-nyksčiu „Oskaru“ laureatū „Kara-lius kalba“. Kaip Jums tai?

Man toks išpūdis, kad į pasakoju-mą apie Anglijos paveldą įsikišo Holivudas. Žinoma, didelės itakos turi prodiuseris Harvey Weinsteinas... Nežinau, bet tikiuosi bent da-lies sėkmės, kurios sulaukė „Kara-lius kalba“.

Marilyn Monroe 1962-aisiais ir Michelle Williams po 49 metų

„Frostas prieš Niksoną“. Be to, re-gis, ir žiūrovams truputį nusibodo pagal vieną kurpalį padaryti biografiniai filmai: niekam nežinomas žmogus gauna šansą, patenkla į fil-mavimo aikštę ar pan. ir... Šis filmas paprasčiausiai yra turtingesnis. Mums laimingai susiklostė, kad tuo pačiu metu įvyko daug svarbių įvy-kių kiekvieno filmo personažo gy-venime. Olivier karjera priartėjo prie pabaigos, jo santuoka su Vivien Leigh nutrūko. Be abejo, tai buvo ir svarbi Clarko gyvenimo akimirka. Marilyn tuomet bandė gyventi

Ar prisimenate kokią nors ypatingą akimirką, kai matydamas Michelle suvokėte, kad ji puikiai susitapati-na su Marilyn Monroe?

Būtent taip ir pagalvojau, kai „Kunigaikštis ir aktorės“ šokio sce-ną filmavome toje pačioje scenoje, kur kadaise šoko Marilyn.

Tikrai? Sunku patiketi.

Taip, tai buvo graži akimirka, kai susižavėjės žiūrėjau į nušvitusią Marilyną ir dabar tokią pat džiugią Mi-chelle. Kad jis vaidina nepriekaištin-gai, žinojome dar ir todėl, kad

(aktorė 1939 m. suvaidino Skarlet O'Harą „Vėjo nublokštų“ ekrana-cijoje, – red. past.). Ji vaidina personažą, kuriai skaudu, kad kadaise buvo viena gražiausiai pasaulio moterų. Filme jai tik keturiadesimt trejų, bet jis jaučiasi taip, lyg viskas, kas geriausia, jau būtų praeityje. Ar tikite, kad žiūro-vai tai supras teisingai?

Neabejoju! Džiaugiuosi, kad Jūs taip supratote. Būtent to ir siekiau.

Dabar amžius, jaunystė visuomenei tiek daug reiškia.

PARENGÉ K. R.

Klajūnų istorijos

Krėsle prie televizoriaus

Šarūno Barto filmai iš pat pradžių skatinė lietuvių kiną keisti, suteikė impulsą naujai kartai, pradėjo polemiką su istoriškai susiklosčiusiu liečių kultūros konservatyvumu. Todėl tokia svarbi man atrodo šiandien *LTV* (23.45) naujausių režisieriaus filmu „*Eurazijos aborigenai*“ (2010) prasidedant Barto filmų retrospektyva. Su Bartu į lietuvių kiną atėjė kūrėjai, kitaip nei dauguma ankstesnių kinematografininkų, jau buvo miesto vaikai. Kartu su jais lietuvių kine atsirado ir naujas herojai – miesto marginalas, amžinas klajūnas, apimtas nevilties ir beprasmybės, vienišius, ieškant namų šiamenamų pasaulyje. Neatsitiktinai ankstyvuose šios kartos filmuose akcentuojama tuštuma – tuščios erdvės, apgriuvę namai, nežinomų baimių ir aistrų išsekinti žmonių veidai. Toks ir „Eurazijos aborigeno“ herojus Gena, kurį suvaidino pats režisierius. Išduotas verslo partnerio Gena blaškos po visą Europą – Maskva, Vilnius, Paryžius, Lenkijos kemsynai, Atlanto pakrantė... Kirsdamas svetimas erdes jis nesuranda nei savęs, nei nusiramimo, nei saugaus prieglobščio. Paliginti su kitais Barto filmais, „Eurazijos aborigene“ atsirado siužeto punktyras, energingesnis montażas, pakiečių režisieriui iprastą būseną – tam tikro vidinio peizažo fiksavimą.

„Eurazijos aborigenai“

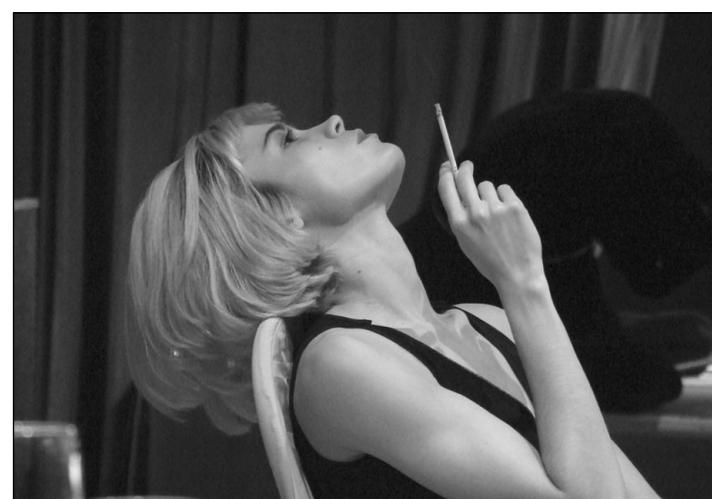
nininkės minčių, spaudoje publicuotų ir specialiai parašytų tekstų. Jie sugrupuoti abėcėlės tvarka pagal dailininkai svarbias temas (asambliažas, dailės istorija, medikalizacija etc.) Analizuojant Rožanskaitės kūrybą atsiheria Lietuvos dailės panorama nuo atsilimo laikotarpio iki 2007-ųjų.

Muziejuose ir dirbtuvėje saugomi Marijos Teresės Rožanskaitės darbai (kai kurie niekur nereprodukuoti) knygoje atsiduria šalia juos lydėjusių recenzijų (dailininkė Violeta Boskaitė). Iš gausios rankraštinės ir spausdintos medžiagos atrinktu tekstu ar jų fragmentu nesieja vienas principas. Sovietmečiu rašyti Viktoro Liutkaus ir Alfonso Andriuškevičiaus straipsniai atskleidžia Rožanskaitės kūrybos vertini-

Todėl Barto kelionės visada simboliskos, nesvarbu, kur keliautų jo filmai herojai, – i Sajanus ar Kauną.

Keista, bet dauguma Barto filmų jau tapo istorija. Kinas keičiasi taip greitai, kad puikiai suprantu poreikių gržtį prie ištaukų – nebyliojo ar apskritai ankstyvojo kino. Iš to kyla ir Michelio Hazanaviciaus „Artisto“ sėkmė. Neabejoju, kad per kurias nors žinias tikrai matėte jo triumfo akimirkas teikiant „Auksinio gaublio“ apdovanojimus. Tai ir ženklas, kad neišvengiamai artėja „Oskarų“ sezona, visada pasižymintis žiniasklaidos daugiažodiavimu, liaupsėmis ir šedevrų pažadais. Porą ankstesnių metų nugalėtojų žada ir ši savaitė. *TV3* šią naktį (20 d. 23.40) siūlo praleisti su Jameso Camerono „*Titaniku*“ – mazochistams primytinai siūlasi pasižūrėti ir paliginti su balandžio kino teatru žadaus filmu atnaujintu 3D variantu.

LTV sekmadienį (22 d. 21.15) siūlo prisiminti kitą „Oskarų“ triumfatoriu, apdovanotą net 9 statulėlėmis, ir vieną kino postmodernizmo įsigalėjimo pranašą – Bernardo Bertolucci „*Paskutinį imperatorių*“ (1987). Filmo pagrindas – paskutiniojo kinų imperatoriaus Pu Yi autobiografija, kurią jis parašė kartu su savo broliu Pu Chieh ir redaktoriumi Li Wenda. Beje, pastarieji du buvo ir filmo konsultantai. Pu Yi tapo im-

„Eurazijos aborigenai“

peratoriumi 1908 metais, būdamas vos trejų. Revoliucijos metais respublikonai jį išvijo iš Pekino ir imperatorių rezidencijos – Uždrausto miesto. Pu Yi tapo po truputį Kiniją okupuojančių japonų marionete, buvo priklausomas nuo opijaus. Pasibaigus Antrajam pasauliniam karui jį pagavo rusai ir perdavė naujiems Kinijos valdovams komunistams, bet Mao nenužudė Pu Yi, tik pasiuntė į konklagerį „persiauklėti“. Isėjės į laisvę Pu Yi tapo ciliniu piliečiu ir gyvenimą baigė būdamas Pekino botanikos sodo darbuotoju.

Bertolucci sugebėjo sus jungti epiškumą ir intymią istoriją, neišvengiamai egzotišką vakariečiams kinų kultūrą ir įtaigą kino plastika. Tiksliausias filmo apibūdinimas, kokį teko skaityti, – tai filmas apie žmogų, kuris niekad pats nelémė savo gyvenimo, nuo mažens už jį sprendė kiti. Gyvu dievu Pu Yi nuolat kas nors manipuliavo – imperatoriaus dvaras, japonai, komunistai, nors jis svajojo tik apie normalų gyvenimą. Paradoksas, bet tai atsitiiko tik po to, kai Pu Yi išgyveno lajerių siaubą.

„Paskutinis imperatorius“, manau, iki šiol liko visais požūriais priteikiančiu reginiu, ilgam išliekančiu atmintyje. Be abejo, tai ir operatorius Vittoro Storaro nuopelnas. Dešimtys tūkstančių statinių, tikri budistų lamos ir Uždraustas miestas filme – ne kompiuterio surukta iliuzija.

Dar vieną vertą dėmesio kino biografiją šią savaitę parodys *LTV*. Tai Antono Corbijno „*Kontrolė*“ (25 d. 22 val.). Filmo herojus – britų roko grupės „Joy Division“ lyderis Ianas Curtis. Nepakelės šeimyninio gyvenimo problemų, augančios šlovės ir meilės kitai moteriai, jis 1980

metais nusiužudė. Ir Curtis, ir „Joy Division“ buvo ekonominės resejis ir Margaret Thatcher politikos pažymėtos britų prarastosios kartos vėliava. Filmas sukurtas pagal jo našlés Deborah knygą. „Kontrolės“ režisierius Antonas Corbijnas išgarsėjo kaip fotografas, vaizdo klipų kūrėjas. Jaunystėje susižavėjimas „Joy Division“ pa-skatinė ji persikelti į D. Britaniją. Tad vaidybinius filmas, kurį sukūrė penkiadesimt dvejų metų debiutuojantis režisierius, – ir pagarbos duoklė Curtisui bei britų rokiui, ir labai asmeniškas gestas.

Režisierius Andrejus Nekrasovas – vienas aktyviausių Vladimiro Putino režimo priešininkų. Prieš keleivius metus Vilniuje jis pristatė dokumentinį filmą apie Litvinenkų nužydymą, tarptautinio dėmesio sulaukę ir jo filmas apie Rusijos ir Gruzijos karinį konfliktą. Dabar Nekrasovas – vienas aktyviausių Rusijos permainų šalininkų. Pirmadienį (23 d. 21.30) *LTV* rengiasi pradėti rodyti naują Nekrasovo filmą „Viso gero, draugai partiniai!“ apie paskutinius Sovietų Sajungos gyvavimo dešimtmecius. Tikiuosi, kad *LTV* rodys visas šešias oficialiosios Maskvos pykštukėlius serialo dailis. Filmas analizuoją, dėl ko taip sparčiai dezintegruojasi komunistinių režimai, o jo pradžia – 1975-jei, kai komunistinis blokas – sovietai ir jų sąjungininkai – buvo zenite. Nekrasovas ir jo duktė Tatjana pasakoja savo ir kitų savo amžininkų istorijas, iš kurių ir susidėda didžiųjų permainų laikotarpis, 1991 metais pasibaigęs SSSR žlugimui.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

Anonsai

Marija Teresė Rožanskaitė – nuo A iki Z

Sausio 25 d. 17.30 Nacionalinėje dailės galerijoje įvyks knygos „Marija Teresė Rožanskaitė: vaizdai ir tekstai“ pristatymas. Apie leidinį ir menininkės kūrybą kalbės sudarytoja Laima Kreivytė, menininkai Marijus ir Gediminas Pieckurai, Juozas Galkus, dailėtyrininkai Viktoras Liutkus ir Skaidra Trilupaitė.

Marijos Teresės Rožanskaitės (1933–2007) kūrybai skirtą albumą žodyną 2011 m. pabaigoje išleido Tarptautinės dailės kritikų asociacijos (AICA) Lietuvos skyrius. Tai knygos formato asambliažas iš me-

ninkės minčių, spaudoje publicuotų ir specialiai parašytų tekstų. Jie sugrupuoti abėcėlės tvarka pagal dailininkai svarbias temas (asambliažas, dailės istorija, medikalizacija etc.) Analizuojant Rožanskaitės kūrybą atsiheria Lietuvos dailės panorama nuo atsilimo laikotarpio iki 2007-ųjų.

Be paminėtųjų, knygos autoriai yra visi rašiusieji: Dovilė Aleksandroviciūtė, Jurga Aramanavičiūtė-Minčinauskienė, Laimutė Cieškaitė-Brėdikienė, Austėja Čepauskaitė, Kęstutis Grigaliūnas, Erika Grigoravičienė, Vincas Kisarauskas, Laima Kreivytė, Monika Krikštopaitė, Laima Laučkaitė, Jurgita Ludavičienė, Rūta Mikšionienė, Ri-

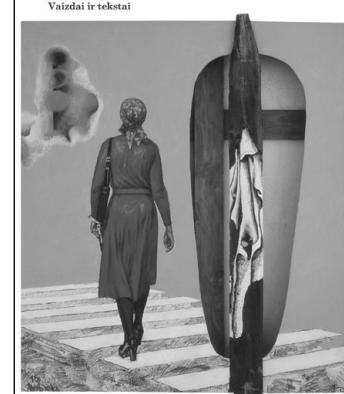
ta Mikučionytė, Vidas Poškus, Viktorija Ryžovaitė, Augustinas Savickas, Rūta Taukinaitė, Jonas Valatkevičius, Kazys Varnelis ir Aistė Paulina Virbickaitė. Autorių ir tekstu apie dailininkę yra kur kas daugiau – juos galima rasti išsamioje bibliografijoje.

Rožanskaitės paveikslus, instaliacijas, parodas ir svarbius žmones fotografavo Vidmantas Ilčiukas, Algimantas Kunčius, Antanas Lukšėnas, Gintautas Trimakas, Arūnas Kulikauskas, Valerija Dičavicienė, Giedrius Jucevičius ir dailininkės kūrybos metraštiniinkas Juozas Matonis.

Marija Teresė Rožanskaitė – viena iš tų menininkų, kurių darbai laikui bėgant tampa vis įdomesni ir aktualesni. Skaityti ir vartysi šią kny-

Marija Teresė Rožanskaitė

Vaizdai ir teksta

gą galima nuo bet kurio puslapio – kiekvienas susikurs savitą Rožanskaitės pasaulio vaizdą.

„7MD“ INF.

Parodos	Šiuolaikinio meno centras	Galerija „Kunstkamera“	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS			
Nacionalinė dailės galerija			
Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Paroda „Modernizacija“ (XX a. 7–8 dešimtmečių Baltijos šalių menas, dizainas ir architektūra) Paroda „Mūsų metamorfiškioj atetis“ (dizainas, techninė estetika ir eksperimentinė architektūra Sovietų Sąjungoje 1960–1980 m.)	Vokiečių g. 2 Paroda „Pokyčių karta. Šiuolaikinis Indijos menas“	Ligoninės g. 4 Prano Lapės kūrybos paroda „Smėlio meta-morfozės“	
Vilniaus paveikslų galerija	LDS galerija „Kairė–dešinė“	Parodų erdvė „The gardens“	Dailė
Didžioji g. 4 Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai „Nuo kalvystės iki aukškalystės. 1960–1990 m. metalo plastika Lietuvos dailės muziejaus rinkiniuose“	Latako g. 3 iki 28 d. – VDA studentų grafikos meno paroda „Pasportas“	Konstitucijos pr. 12A nuo 21 d. – Marko Geffriaudo paroda „Opening“ (21 d. 20 val. – Molly Nilsson koncertas)	Mėgstantiems detektyvus ir linkusiems paprasčiausiuose daiktose ižvelgti pasakojimų užuomazgas siūlome aplankytį Joanos Kairienės parodą „Motyvas“ galerijoje „Meno niša“ (J. Basanavičiaus g. 1/13, Vilnius). Nors tai pirmoji personalinė menininkės paroda, joje netrūksta nei intrigos, nei niuansų. Medžio raižinio technika derinama su tapyba, banali daikto prigimtis – su liudininko potencialu. Paroda veikia iki vasario 2 d. Galerija dirba antradienį–penktadienį 12–18 val., šeštadienį 12–16 val.
Radvilų rūmai	„Prospektu“ fotografijos galerija	KAUNAS	Visuomet įdomu, kai atsidaro nauja parodinė erdvė. Kažkodėl anglakalbė „The gardens“ (Konstitucijos pr. 12a) yra jaunųjų Lietuvos meno-tyrininkų (Inesos Pavlovskaitytės ir Gerdos Paliušytės) produktas. Tai karta, kuri rašo diplominius darbus apie kosmosą ir rengia parodines erdves planetariume. Nežinau, kiek rimtais į tai galima žiūrėti, bet pažiūrėti gali ma. Pirmoji paroda atidaraoma šiandien 18 val. – Marko Geffriaudo „Opening“ , 20 val. bus Molly Nilsson koncertas. Paroda veikia iki kovo 21 d. „The gardens“ dirba trečiadienį–šeštadienį 16–19 val.
Vilniaus g. 22 Paroda „Europos dailė XVI–XIX a.“ iki 29 d. – Aniceto Jonučio tekstilės, akvarelių ir piešinių paroda „Saulėtos vizijos“	Gedimino pr. 43 Jono Kalvelio fotografijos paroda	M. Žilinsko dailės galerija	
Taikmosios dailės muziejus	Šv. Jono gatvės galerija	Paroda „Mirabili Visu / Nuostabu matyti“	
Arsenalo g. 3 A Paroda „Gotika. Renesansas. Barokas – Valdovų rūmų interjero vertybės“ Paroda „Tarp kasdienybės ir prabangos. Restauruoti Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmų archeologiniai radiniai“ Paroda „Nuo mini iki maksi. Septintojo dešimtmecio mada“ (iš Aleksandro Vasiljevo Paryžiaus kolekcijos)	Kazio Venclovo paroda „Skulptūriniai objektai“	Kauno paveikslų galerija	
Lietuvos nacionalinis muziejus	Galerija „Meno niša“	Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus	
Naujasis arsenatas	J. Basanavičiaus g. 1/13 Joanos Kairienės kūrinių paroda „Motyvas“	Putvinskio g. 64 Antano Žmuidzinavičiaus 135-osioms gimimo metinėms skirta paroda	
Arsenalo g. 1 Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstybių buities kultūra Kryždirbystė „Kazio ir Gabrielės Varnelių dovana“ „Lietuvos laisvės diplomatų archyvai“ Gedimino Petraičio rinkinys „Tradicinė lietuvių skulptūra“ iki 29 d. – Viktorijos Daniliauskaitės paroda		Paroda „Geriausias 2011-ųjų metų kūrinių“	
Kazio Varnelio namai–muziejus	LDS Pamėnkalnio galerija	Putvinskio g. 64	
Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Pamėnkalnio g. 1/13 Bronės Neverdauskienės ir Monikos Žaltauskaitės-Grašienės instalacija „Absoliuti lygybė“	Antano Žmuidzinavičiaus 135-osioms gimimo metinėms skirta paroda	
Bažnytinio paveldo muziejus	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus	Paroda „Peizažas tapyboje: nuo Antano Žmuidzinavičiaus iki XXI a. dailininkų“	
Šv. Mykolo g. 8 Vitos Puškaitės-Bružės juvelyriskos darbų paroda „Nekilmingieji“	Pilies g. 40 Kazio Venclovo „Cepelinas“ (vieno kūrinių paroda muziejaus kiemelyje)		
Prancūzų institutas Lietuvoje	Teatro, muzikos ir kino muziejus	Galerija „Meno parkas“	
Didžioji g. 1 Andriaus Karčausko fotografijų paroda „Laiškai iš Prancūzijos“	Vilniaus g. 41 Paroda „Špalvos ir šokio paviliota“, skirta baletmeisterės, šokio pedagogės ir teatro dailininkės Olgos Dubeneckienės-Kalpokiėnės 120-osioms gimimo metinėms	Rotušės a. 27 Paroda „Jau saulelė vėl atkopdama budina svetą“	
Gintaro muziejus-galerija	Galerija AV17	Keramikos muziejus	
Šv. Mykolo g. 8 Vitos Puškaitės-Bružės juvelyriskos darbų paroda „Nekilmingieji“	Aušros Vartų g. 17 iki 28 d. – juvelyriskos paroda „Dreamscape!“	Rotušės a. 15 Jurio Berginio (Latvija) paroda „Porcelianas“	
Klaipėdos muziejus	Kauno fotografijos galerija	Adelės ir Pauliaus Galaunių namai	
Didžioji g. 7 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Trakų g. 7 iki 29 d. – Aldonos Dobrovolskiėnės, Rūtos Montvilienės ir Dainoros Remeikytės paroda „Auksinai teptukai“	Vydūno a. 2 Tekstilininkės Ramintos Baltrušytės kūrinių paroda „Išbalinti“	
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA	Savicko paveikslų galerija	Kauno fotografinės galerija	
Galerija „Akademija“	Pilies g. 36–44 Fotografės Izabelos Nowak (Varšuva) projektas „Kairė, dešinė“	Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2 Fotografijų paroda „Suasmenintas pasaulis: šiuolaikinė japonų fotografija“	
Pilies g. 44/2 iki 21 d. – Lino Jablonsko piešinių paroda nuo 23 d. – Laimos Drazdauskaitės ir Audronės Petrašiūnaitės tapyba		Galerija „Aukso pjūvis“	
Parodų salės „Titanikas“		K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53 Daliros Stalauskienės tapybos ant stiklo paroda „Tolimi dangūs čia pat“	
Maironio g. 3 Eglės Vertelkaitės paroda „Mergaitė su kirviu“		KLAIPĖDA	
Tekstilės galerija „Artifex“		Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija	
Gaono g. 1 Zitos Inčiurauskienės paroda „Rašto ženkli“		Liepu g. 33 Česlovo Janušo (1907–1993) paroda „Prie Baltijos ir prie Atlanto“	
„ARgenTum“ galerija		Paroda „Arbit Blatas. Sugržimas į tėvynę“	
Latako g. 2 Paroda „Pėdsakai“		Tarptautinė kaligrafijos ir rašto meno paroda „Kaligrafija ant burių“	
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“		KKK parodų rūmai	
Dominikonų g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liudies meno rinkiniai. Paroda „In memoriam Juozas Balčikonis“		Aukštajų g. 1 / Didžioji Vandens g. 2 nuo 20 d. – paroda „Jaunieji Europos kūrėjai 2011/2013“	
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA	Senamiesčio menininkų galerija	Klaipėdos galerija	
Galerija „Akademija“	Totorių g. 22–4 Algirdo Jako, Eriko Perlikovskio paroda „Forma“	Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4 Gražinos Oškintytės grafikos darbų paroda „Ties horizontu“	
Pilies g. 44/2 iki 21 d. – Lino Jablonsko piešinių paroda nuo 23 d. – Laimos Drazdauskaitės ir Audronės Petrašiūnaitės tapyba		ŠIAULIAI	
Parodų salės „Titanikas“		Galerija „Laiptai“	
Maironio g. 3 Eglės Vertelkaitės paroda „Mergaitė su kirviu“		Žemaitės g. 83 Rimanto Plungės fotografijų paroda „Asmeniškai“	
Tekstilės galerija „Artifex“		Spektakliai	
Gaono g. 1 Zitos Inčiurauskienės paroda „Rašto ženkli“		VILNIUS	
„ARgenTum“ galerija		Nacionalinis operos ir baletų teatras	
Latako g. 2 Paroda „Pėdsakai“		20 d. 18.30 – S. Prokofjevo „ROMEO IR DŽULJETA“. Dir. – R. Šervenikas	
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“		21 d. 18.30 – G. Verdi „OTELAS“. Dir. – G. Rinkevičius	
Dominiškonių g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liudies meno rinkiniai. Paroda „In memoriam Juozas Balčikonis“		22 d. 12 val. – K. Chačaturiano „ČIPOLINAS“. Dir. – A. Šulčys	
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA	Pylimo galerija	24 d. 19 val. – A. Rybnikovo „JUNONA IR AVOS“. Rež. – A. Rychlovas (A. Rybnikovo teatras, Maskva)	
Galerija „Akademija“	Šeimyniškių g. 23 Romualdo Radzevičiaus tapybos darbų paroda „Žvilgsnis“	24 d. 19 val. – E. Scarpettos „VARŠAII. ARISTOKRATAI“. Rež. – P. E. Landi	
Pilies g. 44/2 iki 21 d. – Lino Jablonsko piešinių paroda nuo 23 d. – Laimos Drazdauskaitės ir Audronės Petrašiūnaitės tapyba		22 d. 12 val. – J. Erlcko „BILIETAS IŠ DANAU“. Rež. – D. Jokubauskaitė (Salė 99)	
Parodų salės „Titanikas“		22 d. 18 val. – A. Čechovo „DÉDÉ VANIA“. Rež. – A. Latėnas	
Maironio g. 3 Eglės Vertelkaitės paroda „Mergaitė su kirviu“		24 d. 18 val. – H. Ibsenas „ŠMÉKLOS“. Rež. – Ž. Ramanauskas	
Tekstilės galerija „Artifex“			
Gaono g. 1 Zitos Inčiurauskienės paroda „Rašto ženkli“			
„ARgenTum“ galerija			
Latako g. 2 Paroda „Pėdsakai“			
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“			
Dominiškonių g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liudies meno rinkiniai. Paroda „In memoriam Juozas Balčikonis“			
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA			
Galerija „Akademija“			
Pilies g. 44/2 iki 21 d. – Lino Jablonsko piešinių paroda nuo 23 d. – Laimos Drazdauskaitės ir Audronės Petrašiūnaitės tapyba			
Parodų salės „Titanikas“			
Maironio g. 3 Eglės Vertelkaitės paroda „Mergaitė su kirviu“			
Tekstilės galerija „Artifex“			
Gaono g. 1 Zitos Inčiurauskienės paroda „Rašto ženkli“			
„ARgenTum“ galerija			
Latako g. 2 Paroda „Pėdsakai“			
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“			
Dominiškonių g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liudies meno rinkiniai. Paroda „In memoriam Juozas Balčikonis“			
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA			
Galerija „Akademija“			
Pilies g. 44/2 iki 21 d. – Lino Jablonsko piešinių paroda nuo 23 d. – Laimos Drazdauskaitės ir Audronės Petrašiūnaitės tapyba			
Parodų salės „Titanikas“			
Maironio g. 3 Eglės Vertelkaitės paroda „Mergaitė su kirviu“			
Tekstilės galerija „Artifex“			
Gaono g. 1 Zitos Inčiurauskienės paroda „Rašto ženkli“			
„ARgenTum“ galerija			
Latako g. 2 Paroda „Pėdsakai“			
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“			
Dominiškonių g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liudies meno rinkiniai. Paroda „In memoriam Juozas Balčikonis“			
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA			
Galerija „Akademija“			
Pilies g. 44/2 iki 21 d. – Lino Jablonsko piešinių paroda nuo 23 d. – Laimos Drazdauskaitės ir Audronės Petrašiūnaitės tapyba			
Parodų salės „Titanikas“			
Maironio g. 3 Eglės Vertelkaitės paroda „Mergaitė su kirviu“			
Tekstilės galerija „Artifex“			
Gaono g. 1 Zitos Inčiurauskienės paroda „Rašto ženkli“			
„ARgenTum“ galerija			
Latako g. 2 Paroda „Pėdsakai“			
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“			
Dominiškonių g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liudies meno rinkiniai. Paroda „In memoriam Juozas Balčikonis“			
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA			
Galerija „Akademija“			
Pilies g. 44/2 iki 21 d. – Lino Jablonsko piešinių paroda nuo 23 d. – Laimos Drazdauskaitės ir Audronės Petrašiūnaitės tapyba			
Parodų salės „Titanikas“			
Maironio g. 3 Eglės Vertelkaitės paroda „Mergaitė su kirviu“			
Tekstilės galerija „Artifex“			
Gaono g. 1 Zitos Inčiurauskienės paroda „Rašto ženkli“			</

(pagal O. Preussler apysaką). Rež. – E. Jaras (Panėvėžio muzikinis teatras)	27 d. 18 val. – PREMJERA! „ŠALIA“. Rež. – G. Radvilavičiūtė	muziejaus sodelyje – J. Vilnonio atliekamų varpu muzikos koncertai
27 d. 18 val. – „MEILĖ BE AKCENTO“ (pagal A.R. Burnettą). Rež. – A. Gian (JAV) (Panėvėžio muzikinis teatras)	26 d. 18 val. – gitara skambina A. Kelpša. Programoje D. Cimarošas, M. Giuliani, A. Barrios, J.S. Sagreras ir kt. kūriniai	
KAUNAS		
Kauno dramos teatras		
20 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – Y. Mishimos „MARKIZÉ DE SAD“. Rež. – A. Areima	20 d. 18 val. – B. Brechto „PONAS PUNTILA IR JO TARNAS MATIS“. Rež. – A. Pociūnas	Vakarai
21 d. 12 val. <i>Ilgajoje salėje</i> – I. Paliulytės „ANDERSEN GATVĖ“ (H.Ch. Anderseno biografijos ir pasakų motyvais). Rež. – I. Paliulytė	21 d. 18 val. – J. Švarco „ŠEŠELIS“. Rež. – N. Ogaj Ramer	VILNIUS
21 d. 17 val. <i>Tavernos salėje</i> – I. Hagerup „STIKLINĖ ARBATOS SU CITRINA“. Rež. – D. Juronytė.	22 d. 12 val. – G. Solovskio „SKIRIAMA PRINCESEI“. Rež. – J. Javaitis	Rašytojų klubas
21 d. 17 val. <i>Rūtos salėje</i> – S. Aksanen „APSIVALYMAS“. Rež. – J. Jurašas	22 d. 18 val. – „DAKTARAS IR MANGARYTA“ (J. Basanavičiaus surinktų pasakų motyvais). Pjesės aut. ir rež. – V.V. Landsbergis	23 d. 17.30 – J. Gimberio autorinius kūrybos vakaras. Dalyvauja rašytojai J. Gimberis, D. Zelčiūtė, rašytojo kūrybą skaito aktorius P. Venslovas
Kauno muzikinis teatras	27 d. 18 val. – B. Sabatho „BERNIUKŠČIU RUDUO“	25 d. 17.30 – savaitinio kultūros žurnalo „Literatūra ir menas“ pristatymas. Dalyvauja žurnalo „Literatūra ir menas“ vyriausiasis redaktorius K. Platelis, redakcijos kolektyvas ir žurnalo autoriai
20 d. 18 val. – G. Rossini „SEVIJLIOS KIR-PĒJAS“. Dir. – J. Janulevičius		Vilniaus mokytojų namai
21 d. 18 val. – F. Leháro „LINKSMOJI NAŠLÉ“. Dir. – J. Geniušas		20 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – Dainuojamasios pocėjios svetainės koncertas. Dalyvauja M. Jokubauskas, S. Petreikis, poetas A. Veiknys
22 d. 12 val. – P. Visockis „VESTUVĖS“. Dir. – J. Strausso „ŠIKŠNOSPARNIS“. Dir. – J. Geniušas		21 d. 10 val. <i>Svetainėje</i> – konferencija „Ką veikti Emiliai Platiertė liandrien“. Dalyvauja LR Seimo narė D. Teišerskytė, Krašto apsaugos viceministras V. Umbrasas, Kultūros ministerijos Regionų kultūros skyriaus vedėja I. Seliukaitė, rašytoja E. Liegutė, istorikė V. Girininkienė, Tarptautinio ekokultūros aljanso preidentė R. Barauskienė, Taikos vėliavos komiteto pirmmininkė A. Narviliénė, poetas G. Bleizgys, E. Platiertės atminimo draugijos pirmmininkas J. Žitkauskas, Kapčiamiesčio E. Platiertės ir Vilniaus E. Platiertės pagrindinių mokyklų moksleiviai bei pedagogai ir kt.
22 d. 18 val. – R. Vitkaitis		23 d. 18 val. <i>215 auditorijoje</i> – vakaras „Pasidainavimai su Veronika“. Dalyvauja buvę folkloro ansamblis „Ratilio“ dainininkai
27 d. 18 val. – F. Flotowo „MARTA“. Dir. – J. Geniušas		26 d. 17 val. <i>Prie židinio</i> – literatūrinis vakaras „Maironio metus pastiinkant“. Dalyvauja Lietuvos mokytojų literatūro „Spindulio“ draugijos rašantieji
Kauno valstybinis lėlių teatras		27 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – „Nereikia karo“: karo dainos. Dalyvauja grupės „Kertukai“ lyderis V. Juronis, Š. Mačiulis su miesto folkloro grupe „Vilkai“, grupės „Trys Granatai“, „Dinozaurai“, autorinės dainos studijos „Vybor“ dalyviai
20 d. 19 val. – „MOKĖK – DUOSIU“ (pagal G. Gugevičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“). Rež. – V. Balsys		Nacionalinė dailės galerija
22 d. 12 val. – A. Dilytės „VENECIJOS PASAKA“. Rež. – A. Baniūnas		26 d. 17.30 – parodai „Modernizacija. XX a. 7–8 dešimtmeciai Baltijos šalių menas, dizainas ir architektūra“ lydinti kino programa. „Disko ir atominius karas“ (rež. J. Kilmė)
Kauno kamerinis teatras		Lietuvos nacionalinis muziejus
20 d. 18 val. – M. Walczako „PIRMASIS KARTAS“. Rež. – S. Rubinovas		21 d. – Architektūros [pokalbių] fondas. Šeštasis pokalbių ciklas „Procesas“. Kūrybinės dirbtuvės „Vienos dienos ekskursija į tavaipji procesai“
21 d. 18 val. – D. Fo, F. Rame „VIENA NAMUOSE“. Rež. – S. Rubinovas		25 d. 17.30 – knygos „Marija Teresė Rožanskaitė: vaizda ir teksta“ pristatymas. Dalyvauja sudarytoja L. Kreivytė, menininkai M. ir G. Piekarai, J. Galkus, dailėtyrininkai V. Liutkus ir S. Trilupaitė
22 d. 11, 13 val. – D. Čepauskaitės „LAPĘ IR VIŠTĄ“		26 d. 17 val. – filosofo A. Juozaičio paskaita „Didysis Vilniaus seimas“
26 d. 18 val. – D. Zelčiūtės „KŪNO VARTAI“. Rež. – A. Dilytė		KAUNAS
27 d. 18 val. – literatūros ir muzikos vakaras. Dalyvauja aktorė D. Škelevaitė, pianistė I. Vaičienė		Maironio lietuvių literatūros muziejus
Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras		20 d. 17 val. – A. Balbieriaus eilėraščių rinktinės „Skaidrumos“ sutiktuvės ir fotografijų parodos „Jono Meko žemė / The Land of Jonas Mekas“ pristatymas
27 d. 18.30 – G. Puccini „SESUO ANDŽELIKA, DŽANIS SKIKIS“		24 d. 14 val. – Mairiono „Jūratė ir Kastytis“ (insc. R. Šereitytės). Rež. – P. Mendeika (Vilniaus vitražinių lėlių teatras „Vaivorykštė“)
Klaipėdos lėlių teatras		25 d. 17 val. – rašytojo V.P. Volerto 90-mečiui skirtas vakaras bei romano „Varniukai“ pristatymas
21 d. 12 val. – „VILKAS IR ŪŽUKAI“. Rež. – L. Zubč (teatras „Lino lėlės“)		Kauno menininkų namai
22 d. 12 val. – „TRYS PARŠIUKAI“. Rež. – S. Bartulytė		20 d. 17 val. – režisierius T. Ribaičio filmas „Ateinu...“ apie R. Staliliūnaitę

Bibliografinės žinios

MENAS

Chanel / Jean Leymarie ; iš prancūzų kalbos vertė Inga Manelytė ir Eduardas Klimenka. – Vilnius : Franchise media, 2011. – 259, [1] p. : iliustr., faks., portr. – („L'Officiel mada“ knygų kolekcija). – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-95236-1-3

Gražinos Didelytės Lietuva : [kūrybos albumas] / sudarytojas Vygaandas Čaplitas. – Vilnius : Petro ofsetas, 2011 (Vilnius : Petro ofsetas). – 205, [2] p. : iliustr. – Santr. angl. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-420-186-8 (jr.)

Pranas Gailius : kūryba : [albumas / sudarytoja Simona Makseliénė ; ivado autorė Regina Urbanienė ; kitų tekstu autoriai Pranas Gailius, Dalija Epšteinaitė, Nathalie Gailius ... [et al.]. – Vilnius : [Meno rinkos agentūra], 2011. – 303, [2] p. : iliustr. – (Vilniaus aukciono biblioteka). – Virš. ir nug. antr. Pranas. – Tekstas liet., pranc. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-609-8014-08-2 (jr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Aš, karalienė : istorinis romanas / Susan Hastings ; iš vokiečių kalbos vertė Gražina Miklaševičiūtė ir Virginija Masilioniytė. – Vilnius : Šarkos knygos [i.e. De libris, 2012] (Kaunas : Spindulio sp.). – 643, [3] p. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-9955-918-06-6 (jr.)

Banga atgal negrižta : nuotykių romanas / Juozas Šiksnelis. – Vilnius : Versus aureus, [2011] (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 246, [1] p. – Tiražas [800] egz. – ISBN 978-9955-34-341-7

Be sostojimo : [eilėraščiai] / Vytautas Riaubiškis ; [iliustracijos Ingos Naujokienės]. – Kaišiadorys : Printėja, 2011 (Kaišiadorys : Printėja). – 93, [5] p. : iliustr. – Tiražas 400 egz. – ISBN 978-609-445-064-8

Ilgėsio kelio : [eilėraščiai] / Danutė Bidlauskaitė-Rakauskienė ; [kniga iliustruota autorės piešiniais]. – Utēna : Kamonada, 2011 ([Utēna] : Utēnos sp.). – 85, [3] p. : iliustr. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-609-8011-20-3

Invasija į Praha ir širdis : jauni, kvaili, gražūs : romanas / Romas Gudaitis. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sajungos leidykla, 2011 (Vilnius : Standartų sp.). – 437, [1] p. – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-9986-39-699-4 (jr.)

Jausmų sode : [eilėraščiai] / Alvyra Jurkonytė-Grébliūnenė ; [nuotraukos autorės]. – Kaišiadorys : Printėja, 2011 (Kaišiadorys : Printėja). – 95, [1] p. : iliustr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-609-445-061-7

Kalta, jog esi moteris : [romanas] / Mukhtar Mai kartu su Marie-Thérèse Cuny ; iš prancūzų kalbos vertė Jūratė Karaižaitė. – Vilnius : Alma littera, 2011 (Kaunas : Spindulio sp.). – 140, [3] p. – Tiražas 2200 egz. – ISBN 978-609-01-0210-7 (jr.)

Kambarys : [romanas] / Emma Donoghue ; iš anglų kalbos vertė Dalė Virginija Jakutienė. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Kaunas : Spindulio sp.). – 323, [4] p. – Tiražas 2500 egz. – ISBN 978-609-01-0227-5 (jr.)

Kur Saulėlydžiai tarsi gaisrai : [eilėraščiai] / Česlava Girdziušaitė-Pribušauskienė ; [iliustravo Alfredas Girdziušas]. – Utēna : Kamonada, 2011 ([Utēna] : Utēnos sp.). – 90, [4] p. : iliustr., portr. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-609-8011-19-7

Likimas leido ... : [memuarai] / Jurgis Brédikis. – Vilnius : Santara, 2012 (Vilnius : Petro ofsetas). – 318, [1] p. : iliustr., faks., portr. – (Kultūros žurnalo "Santara" biblioteka ; [kn. 203]). – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-9986-868-45-3

Mirazai : eilėraščiai / Justina Lesytė-Katevičienė. – Kaišiadorys : Printėja, 2011 (Kaišiadorys : Printėja). – 63, [1] p. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-609-445-065-5

Moteris baltais drabužiais : romanas / Wilkie Collins ; iš anglų kalbos vertė Aukšė Mardosaitė. – Vilnius : Šarkos knygos [i.e. De libris, 2012] (Kaunas : Spindulio sp.). – 670, [1] p. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-9955-918-07-3 (jr.)

Pavasario žibintai : [eilėraščiai] / Marytė Šostakaitė-Skutonienė. – Utēna : Kamonada, 2011 ([Utēna] : Utēnos sp.). – 117, [3] p. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-609-8011-21-0

Po ūžfraniniu méniliu : [romanas] / Nicole C. Vosseler ; iš vokiečių kalbos vertė Alfonsas Tekorius. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Kaunas : Aušra). – 466, [6] p. : žml. – Tiražas 2200 egz. – ISBN 978-609-01-0228-2 (jr.)

Romeo : romanas / Elisa Title ; iš anglų kalbos vertė Irena Kupčinskienė. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Kaunas : Spindulio sp.). – 444, [2] p. – Tiražas 1800 egz. – ISBN 978-609-01-0229-9 (jr.)

Skraiščių miestas : [romanas] / Zoé Ferraris ; iš anglų kalbos vertė Vytautas Petrukitis. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Kaunas : Spindulio sp.). – 426, [3] p. – Tiražas 2100 egz. – ISBN 978-609-01-0231-2 (jr.)

Smaragdas : [apysaka] / Kerstin Gier ; iš vokiečių kalbos vertė Birutė Lipavičienė. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Kaunas : Aušra). – 388, [2] p. – Trilogijos "Meilė keliauja laiku" 3-ioji knyga. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-01-0212-1 (jr.)

Sūnų dainos : trumpoji proza / Leonidas Gutauskas. – Vilnius : Gimtasis žodis, 2011 (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 558, [1] p. – Tiražas 800 egz. – ISBN 978-9955-16-375-6 (jr.)

Užsagstyk mane : [novelės] / Birutė Jonuškaitė ; [Birutės Jonuškaitės nuotraukos]. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sajungos leidykla, 2011 (Vilnius : Standartų sp.). – 99, [2] p. : iliustr. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-9986-39-698-7 (jr.)

**PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ.
LIETUVOS NAC. M. MAŽYVO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS**

„Miegančioji gražuolė“

Savaitės filmai

Apie dievus ir žmones ***

...1996 m. Tibhirino vienuolynas Alžyre. Septyni trapistų vienuoliai susėdo prie Kūčių stalo. Šis sučiimas jiems ne tik svarbi religinė šventė, tai – lemtingo apsisprendimo vakaras. Islamo fundamentalistai reikalauja paikti ne tik vienuolyną, bet ir šalį, antraip vienuoliams gresia susidorojimas. Filmo pagrindas – reali istorija. Režisierius Xavier Beauvois norėjo ne tik atskleisti moralinę dilemą, iškilusių filmo personažams, bet ir pašvarstyti religijos vietą šiu dienų pasaulyje. 2010 m. Kanų kino festivalyje filmas buvo apdovanotas Didžiuoju žiuri ir ekumeninės žiuri prizais. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Lambert'as Wilsonas ir Michelis Lonsdale'as (Prancūzija, 2010). (Vilnius)

Atenbergas ***

Dvidešimt trejų Marina (Vencijoje už geriausią moters vaidmenį apdovanota Ariane Labed) gyvena ištuštėjusiam pramoniniame Graikijos mieste prie jūros. Miestą kadaise projektavo idealistas Marinos tėvas. Dabar jis miršta nuo vėžio. Jo pasitraukimas sutampa su merginos seksualinė iniciacija. Iki tol ji slykštėjosi artumu, domėjosi Davido Attenborough dokumentiniai filmais apie gyvūnų elgesį ir klausėsi vienintelės draugės Belos pasakojimui apie prisirpusius vyrų penius. Režisierė Athina Rachel Tsangari šiam keistame filme perteikia Marinos bendrimą ir norą rasti savią tapatybę (ne tik seksualinę). Pastaraisiais metais vis garsiau kalbama apie graikų kino Naujają bangą. „Atenberge“ matytai maištininkų kino stiprybės ir silpnybės, bet hipnotizuojančiam filmo žavesiui ir juodajam humorui bus sunku atsispirti (Graikija, 2010). (Vilnius)

Mergina su drakono tatuiruote ***

Profesionaliai ir meistriskai Davido Fincherio ekranizuota pirmojo Stiggo Larssonso „Millenium“ trilogijos dalis patiks neskaičiuosiems storos knygos – filme tiksliai pertekitas detektyvinis siužetas apie žurnalistą Mikaelį Blumkvistą (Daniel Craig), tirianti turtingo pramonininko giminaitės dėnimą. Mergina dingo 7-ojo dešimtmecio viduryje, bet Blumkvistui pavyksta įminti mīslę. Žinoma, jam nebūtų pavykę, jei ne geniali hakerė ir keistuolė Lizbet Salander, kurią neįtikėtinai tiksliai suvaidino Rooney Mara („Socialinis tinklalapis“). Fincherio gerbėjai neliks nuvilti – bus ir serijinio žudiko gaudynės, nostalgikų sugrįžimų į pracių, biblinės simbolikos ir, žinoma, Fincherio kinui visada būdingos prievertatos. Tačiau knygos gerbėjai, ko gero, nusivils, nes pasakodamas siužetą režisierius atsisakė to, kas Larssoną domino labiausiai, – švedų visuomenės kritikos, noro suprasti, kodėl šioje idealioje salyje gimsta pabaisos. Taip pat vaidina Christopher Plummer, Stellan Skarsgård, Robin Wright (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Miegančioji gražuolė **

Studentė Liusė (aktorė ir dainininkė Emily Browning) – tikra darbštuolė. Mergina studijuoja, savanoriauja medicinos laboratorijoje, dirba biure, papildomai užsidirba bare ir dar teikia dviprasmiškas paslaugas labai pagyvenusiemis vyriškiams. Pastarajam verslui vadovauja Klara, kurią Liusė – ideali darbuotoja ir tobulo grožio mergina. Išgėrusi Klaros pagamintų narkotikų, Liusė užmiegia saldžiu Miegančiosios gražuolės miegu. Tada kambaryje ir pasirodo gašlūs seniai. Australės Julios Leigh sukurta filmas pernai buvo rodytas Kanų konkurse. Ši pseudointelektualu (vienas personažas net cituoja Ingeborg Bachmann) kūrinėlį galima interpretuoti ir kaip feministinę provokaciją (neatsitiktinai debiutantės darbą globojo Jane Campion), visai nešvelniai pasišaipančią iš bjurių ir senų vyrų kūnų bei geidilių, ir kaip gana senamadišką pusiau pornografinį filma – nuolatinis Klaros perspėjimas klientams: „Jokio įsiskverbimo į kūną“ tik pabrėžia negilią jo potekstę, bet, ko gero, sveikiau bus nesureikšminti paviršutiniškų, saldžiai nuogumu ir perversija besimėgaujančių vaizdelių (Australija, 2011). (Vilnius, Kaunas)

***** – šešdevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Publicistika – Laima Kreivytė

Stilius – Rita Markuliūnė | Dizainas – Jokūbas Jacobskis

Maketas – Vanda Čemerkaite | www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

20–26 d. – Kitas pasaulis. Pabudimas (3D, JAV) – 11, 13.30, 16, 19.15, 22 val.
7 dienos ir nakты su Marilyn Monroe (D. Britanija, JAV) – 11.30, 14, 16.45, 19.15, 21.45
20, 23–26 d. – Purvini žaidimai (JAV) – 15.20, 18.20, 21.20; 21, 22 d. – 12.20, 15.20, 18.20, 21.20
21 d. – Užkerėtoji sala. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitano operos – 20 val.
20 val.
26 d. – Mano didysis O! (D. Britanija, JAV) – 19 val.; Miegančių drugelių tvirtovė (rež. A. Puipa) – 11.15, 13.45, 16.15, 18.45, 21.15
20–25 d. – Džekas ir Džilė (JAV) – 12, 14.15, 16.30, 19, 21.30; 26 d. – 12, 14.15, 16.30, 21.30
20, 22–26 d. – Batuotas katinas Pūkis (3D, JAV) – 11, 13.45, 16.30, 21 val.; 21 d. – 11, 13.45
20, 23–26 d. – Atenbergas (Graikija) – 18.40; 21, 22 d. – 13, 18.40
20–26 d. – Miegančioji gražuolė (Australija) – 15.40, 21 val.
20, 23, 24, 26 d. – Šerlokas Holmsas 2: šešelių žaidimas (JAV) – 18 val.; 21, 22 d. – 12, 18 val.
20–24, 26 d. – Mergina su drakono tatuiruote (D. Britanija, JAV, Švedija, Vokietija) – 14.45, 20.40; 25 d. – 14.45, 21.30
20, 23–26 d. – Alvinas ir burundukai 3 (JAV) – 14.15, 16.15; 21, 22 d. – 11.45, 14, 16.15
20, 23–26 d. – Batuotas katinas Pūkis (JAV) – 14.15; 21, 22 d. – 12, 14.15
20–26 d. – Artistas (Prancūzija) – 18.45, 21 val. Eglutės 2 (Rusija) – 16.30; Apie ką dar galvoja vyrai (Rusija) – 18.30; Nejmanoma misija. Šméklos protokolas (JAV) – 21.10

Forum Cinemas Akropolis

20–26 d. – Kitas pasaulis. Pabudimas (3D, JAV) – 12, 17.15, 19, 21.40; Kitas pasaulis. Pabudimas (JAV) – 15.15, 20.15;
7 dienos ir nakты su Marilyn Monroe (D. Britanija, JAV) – 11.30, 13.45, 16.15, 18.45, 21.15
21.15
Caraitis Ivanas ir Vilkas Pilkas (Rusija) – 10.30, 12.15, 14.15, 16.30
Miegančių drugelių tvirtovė (rež. A. Puipa) – 14, 16.45, 19.15, 21.50
Batuotas katinas Pūkis (3D, JAV) – 10.45, 13.15, 16.15 val.
20, 23–26 d. – Batuotas katinas Pūkis (JAV) – 13.30; 21, 22 d. – 11.15, 13.30
20–26 d. – Šerlokas Holmsas 2: šešelių žaidimas (JAV) – 15.30, 18.15, 21 val.; Džekas ir Džilė (JAV) – 18.30, 20.45; Tamsiausia valanda (3D, JAV) – 14.30–20.45
20, 23–26 d. – Alvinas ir burundukai 3 (JAV) – 12.45; 21, 22 d. – 10.15, 12.45
20–26 d. – Apie ką dar galvoja vyrai (Rusija) – 12.30, 18 val.; Mergina su drakono tatuiruote (D. Britanija, JAV, Švedija, Vokietija) – 14.45, 20.30; Eglutės 2 (Rusija) – 17.45; 21.45
20–26 d. – Artistas (Prancūzija) – 18.45, 21 val. Eglutės 2 (Rusija) – 16.30; Apie ką dar galvoja vyrai (Rusija) – 18.30; Nejmanoma misija. Šméklos protokolas (JAV) – 21.10
20–24, 26 d. – Miegančioji gražuolė (Australija) – 15.15, 20.30; 25 d. – 15.15
20, 22–26 d. – Tamsiausia valanda (3D, JAV) – 21.30; 20 d. – Tadas Blinda. Pradžia (rež. D. Ulvydas) – 23.45; 20–26 d. – Kalėdų Senelio slaptos tarnyba (JAV) – 10.30

Skalvija

20 d. – Yves Saint Laurent. Beprotiška meilė (dok. f., Prancūzija) – 21.30; 21 d. – 20 val.; 22 d. – 21.30
20 d. – Melancholija (Danija, Prancūzija, Švedija, Vokietija) – 19 val.; 21 d. – 17.20; 22 d. – 19 val.

Ozo kino salė

20, 25 d. – Barzakh (rež. M. Kvedaravičius) – 15 val.
21 d. – Juozas Miltinis. Nežinomas interviu (rež. R. Banionis) – 15 val.
23 d. – Saša (rež. R. Lileikis) – 15 val.
24 d. – Kad mano namai būtų pilni (rež. A. Maceina) – 15 val.
20, 25 d. – Pragaro marimbos (Gvatemala, Meksika, Prancūzija) – 16 val.
20, 26 d. – Zero 2 (rež. E. Velyvis) – 18 val.
21 d. – Viskas, ką myliu (Lenkija) – 16 val.; 23 d. – 18 val.
21 d. – Eurazijos aborigenai (rež. Š. Bartas) – 18 val.; 24 d. – 16 val.
23 d. – Tėve mūsu, kuris esi medyje (Australija, Vokietija, Italija) – 16 val.; 25 d. – 18 val.
24 d. – Pasaulis yra didelis ir išsigelbėjimas yra už kampo (Bulgarija, Slovėnija, Vengrija, Vokietija) – 18 val.; 26 d. – 16 val.

KAUNAS

Forum Cinemas
20, 21 d. – Kitas pasaulis. Pabudimas (3D, JAV) – 10.45, 13.30, 16, 18.15, 20.45, 23.15;
22–26 d. – 10.45, 13.30, 16, 18.15, 20.45
20, 21 d. – 7 dienos ir nakты su Marilyn Monroe (D. Britanija, JAV) – 11.45, 14.15, 16.45, 19.30, 21.45, 23.59; 22–26 d. – 11.45, 14.15, 16.45, 19.30, 21.45; 20–26 d. – Purvini žaidimai (JAV) – 15.45, 19, 22 val.
21 d. – Užkerėtoji sala. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitano operos – 20 val.
25 d. – Mano didysis O! (D. Britanija, JAV) – 21.30; 24 d. – Aš ir tu, ir kiti (JAV) – 17.45
20, 22–26 d. – Batuotas katinas Pūkis (3D, JAV) – 10.15, 12.45, 15.30, 18.45; 21 d. – 10.15, 12.45, 15.30; 20–26 d. – Batuotas katinas Pūkis (JAV) – 11, 13.15
20, 21 d. – Miegančių drugelių tvirtovė (rež. A. Puipa) – 13.45, 18.30, 21, 23.30;
22–26 d. – 13.45, 18.30, 21 val.; 20–26 d. – Džekas ir Džilė (JAV) – 12, 17.15, 19.15;
20, 21 d. – Šerlokas Holmsas 2: šešelių žaidimas (JAV) – 12.30, 17.45, 22.45; 22, 25, 26 d. – 12.30, 17.45; 24 d. – 12.30
20, 23–26 d. – Alvinas ir burundukai 3 (JAV) – 16.15; 21, 22 d. – 11.30, 16.15
20–26 d. – Mergina su drakono tatuiruote (D. Britanija, JAV, Švedija, Vokietija) – 14, 21.15
20–24, 26 d. – Miegančioji gražuolė (Australija) – 15.15, 20.30; 25 d. – 15.15
20, 22–26 d. – Tamsiausia valanda (3D, JAV) – 21.30; 20 d. – Tadas Blinda. Pradžia (rež. D. Ulvydas) – 23.45; 20–26 d. – Kalėdų Senelio slaptos tarnyba (JAV) – 10.30
KLAIPĖDA
Forum Cinemas
20–26 d. – Kitas pasaulis. Pabudimas (3D, JAV) – 16.15, 18.15, 18.45, 21 val.; 7 dienos ir nakты su Marilyn Monroe (D. Britanija, JAV) – 11.45, 14.30, 17, 19.30, 22 val.; Caraitis Ivanas ir Vilkas Pilkas (Rusija) – 10.30, 12.15, 14.15, 16 val.; Batuotas katinas Pūkis (3D, JAV) – 10.15, 12.45, 15.30; 20–23–26 d. – Batuotas katinas Pūkis (JAV) – 14 val.; 21 d. – 11.30, 14 val.
20–26 d. – Miegančių drugelių tvirtovė (rež. A. Puipa) – 16.30, 19, 21.30; Džekas ir Džilė (JAV) – 13, 17.15, 19.15; Šerlokas Holmsas 2: šešelių žaidimas (JAV) – 18, 20.45; Tamsiausia valanda (3D, JAV) – 13.45, 21.45; 20–26 d. – Alvinas ir burundukai 3 (JAV) – 15 val.; 21, 22 d. – 11, 15 val.; 20–26 d. – Mergina su drakono tatuiruote (D. Britanija, JAV, Švedija, Vokietija) – 21.15
© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VŠĮ „Meno dienos“, Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel.: 2613039, 2611926.
El. paštas 7md@takas.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. I. Tiražas 900 egz.
Spausdino UAB „Ukmergės spaustuvė“, Vasario 16-osios g. 31, Ukmergė.
Remia LR Kultūros rėmimo fondas,
Spausdos, radio ir televizijos rėmimo fondas

